

P OSTA FORDULT V VAL

Aki tud, segítsen! Tisztelt Szerkesztőség!

Horváth Mónika vagyok és egy nagyon nagy kéréssel for-

dulok önökhöz. Itt Bodroghalomban nincs cigány kisebbségi önkormányzat, hogy ha valami gondunk van, hozzájuk fordulhatnánk. Ha az önkormányzathoz fordulok anyagi segítségért, akkor azt mondják, nincs rá keret. Pedig

13 éve lakom itt. Az, hogy leírom a sok problémámat, sok időbe telne. 5 gyereket nevelek, nagyon nehéz körülmények között élünk. A legnagyobb lányom most kezdte a szakiskolát. Egy gyerekem magán tanuló, mivel itt nincsen

kisegítő iskola. Egy fiam iskolás, a másik óvodás, a legkisebbik 5 hónapos. Jön a tél, tűzifánk és téli ruhaneműnk nincs, mivel az iskola és az óvoda minden pénzemet elvitte. A családipótlékból és a gyermekvédelmi támogatásból élünk, az nagyon kevés. Nem tudok kihez fordulni csak önökhöz, ezért kérem önöket, ha tudnak, akkor segítsenek téli ruhaneműben és valamennyi pénzben, hogy tűzifát tudjak venni.

Előre is nagyon szépen
köszönöm

Horváth Mónika

Cím a Szerkesztőségben

Címlapon:
Mészáros János fotója

**ROMA
LAP**
Megjelenik
havonta

a Magyarországi Nemzeti
és Etnikai Kisebbségi
Közalapítvány
támogatásával.

Kiadja: az „Oktatási
és Továbbképzési
Központ” Alapítvány
5000 Szolnok, Aranka utca 3.

Telefon/Fax:
06-56/513-952, 513-953,
513-954

Levelezési cím:
SZOLNOK Pf.: 77 5001
e-mail: lungodrm@axelero.hu
Internetcím:
www.lungodrom.hu

Főszerkesztő: Paksi Éva

Főmunkatárs: Farkas Kálmán

Tervezőszerkesztő:
Gudmon Andrásné

Munkatársak:
Hegedűs Sándor,
Józsa Zoltán, Lukács Ilona,
Nyári Gyula

Rácz Lajos

Szerkesztőségi titkár:
Pálfi Elvira

Felelős kiadó: Farkas Flórián

Nyomdai munkák:
KARCAGI NYOMDA KFT.
Felelős vezető:
Tankó Csaba
ügyvezető igazgató
ISSN 1216-982X

Kétszer ad, ki gyorsan ad – segítséget kérünk! Ezúton fordulunk Önökhöz/Hozzátok segítségért!

Fájdalom, de egy 15 éves abonyi kislány a közelmúltban nagyon súlyosan megbetegedett. Mindannyian jól tudjuk, hogy a leukémia mennyire embert és családtagokat testi-lel, lelkileg egyaránt megtörő hatalmas erőfeszítéseknek kitévő betegség. **Rékasi Edina** ebben a borzasztó betegségben szenved. A kislány jelenleg Budapesten áll gyógykezelés alatt.

**Segítsünk,
hogy felépülhessen
és hazatérhessen!**

A gyógykezelés rendkívül költséges, a nehéz helyzetben lévő család számára pedig szinte elviselhetetlen anyagi terhet jelent. Ezért gondoltuk úgy, hogy segítenünk kell!

Minden felajánlást szívesen veszünk. A gyógyulás érdekében a következő bankszámlára várjuk felajánlásait:

**Rékasi Edvárd:
11774457-04205221**

Halotti beszéd

*Látjátok feleim, egyszerre meghalt
és itt hagyott minket magunkra. Megcsalt.
Ismertük őt. Nem volt nagy és kiváló,
csak szív, a mi szívünkhöz közel álló.
De nincs már.
Akár a föld.
Jaj, összedőlt
a kincstár.*

*Okuljatok mindannyian e példán.
Ilyen az ember. Egyedüli példány.
Nem élt belőle több és most sem él
s mint fán se nő egyforma-két levél,
a nagy időn se lesz hozzá hasonló.
Nézzétek e főt, ez összeomló,
kedves szemet. Nézzétek, itt e kéz,
mely a kimondhatatlan ködbe vész
kővé meredve,
mint egy ereklýe
s rá ékírással van karcolva ritka,
egyetlen életének ősi titka.*

*Akárki is volt ő, de fény, de hő volt.
Mindenki tudta és hirdette: ő volt.
Ahogy szerette ezt vagy azt az ételt
s szólt ajka, melyet mostan lepecsételt
a csönd s ahogy zengett fülünkbe hangja,
mint vízbe süllyedt templomok harangja
a mélybe lenn s ahogy azt mondta nemrég:
„Édes fiacskám, egy kis sajtot ennék”,
vagy bort ivott és boldogan meredt a
kezában égő, olcsó cigaretta
füstjére és futott, telefonált
és szőtte álmát, mint színes fonált:
a homlokán feltündökölt a jegy,
hogy milliók közt az egyetlenegy.*

*Keresheted őt, nem leled, hiába,
se itt, se Fokföldön, se Ázsiába,
a múltba sem és a gazdag jövőben
akárki megszülethet már, csak ő nem.
Többé soha
nem gyúl ki halvány-furcsa mosolya.
Szegény a forgandó, tündér szerencse,
hogy e csodát újólá megteremtse.*

*Édes barátaim, olyan ez épen,
mint az az ember ottan a mesében.
Az élet egyszer csak őrája gondolt,
mi meg mesélni kezdtünk róla: „Hol volt...”,
majd rázuhan a mázsás, szörnyű mennybolt
s mi ezt meséljük róla sírva: „Nem volt...”
Úgy fekszik ő, ki küzdve tört a jobbra,
mint önmagának dermedt-néma szobra.
Nem kelti föl se könny, se szó, se vegyszer.
Hol volt, hol nem volt a világon, egyszer.*

November 2-án elhunyt,
de soha nem feledett
szeretteinkre emlékezünk.

1933

Felvételünk a bázis iskola egy korábbi rendezvényén készült.
Fotó: LD archívum

BÁZISISKOLA

♦ Az ország 16 iskoláinak pedagógusai ültek be október 15-én a szolnoki Dr. Hegedűs T. András (ismertebb nevén a „Roma Esély”) szakiskola padjaiba. Ezúttal tanárok tanultak felzárkóztató szakoktatást egymástól és a szolnoki iskola oktatóitól. A 16 évesnél idősebb, de általános iskolai végzettséget meg nem szerzett fiatalok oktatását felvállaló iskolák már nem először találkoznak. Tavaly a reáltantárgyakat oktató tanárok, most pedig a szakoktatók gyűltek össze, hogy bemutató órákon és egy konfliktuskezelő tréningen bővítsék ismereteiket. A Nemzeti Szakképzési Intézet szakértője, *André László* elmondta, hogy a továbbképzés helyszínül azért a szolnoki szakiskolát választották, mert az azon kevés intézmény közé tartozik, mely elnyerte a bázisiskola címet, azaz munkájával mintául szolgál.

TELEKI LÁSZLÓ A VILÁGBANK ÉVES KÖZGYŰLÉSÉN VETT RÉSZT

♦ Teleki László roma ügyekért felelős politikai államtitkár október első napjaiban a Világbank éves közgyűlésén vett részt Washingtonban. A politikai államtitkár az eseményre meghívott országok pénzügyminisztereivel, illetve képviselőivel munkareggelin találkozott, ahol tájékoztatást adott a Roma Integrációs Évtized Programról és a magyar kormány roma integrációt érintő projektjeiről, valamint azokról a folyamatokról, amelyek 2002-ben indultak és az idén is folytatódnak.

„A DISZKRIMINÁCIÓ MEGŐLI AZ ÁLMOKAT”

♦ Országos médiakampány indult Romániában „A disz-

krimináció megöli az álmokat” címmel. Az UNICEF (az ENSZ Gyermekalapja) által szervezett és finanszírozott megmozdulás célja, hogy felhívja a figyelmet a roma gyerekeket érő iskolai diszkriminációs esetekre.

„VIRÁGGAL AZ ÚJ NYILASOK ELLEN”

♦ *Göncz Kinga* Ifjúsági, Családügyi és Esélyegyenlőségi miniszter, *Mesterházy Attila* és *Teleki László* politikai államtitkárok virágot helyeztek el a Terror Háza előtt, ezzel csatlakozva a „Virággal az új nyilasok ellen” elnevezésű, a Nép-szava által meghirdetett akcióhoz. „Tegyük együtt a társadalmi kirekesztettség minden formája ellen!” – írta az *Andrássy úti épületnél felállított transzparensre Göncz Kinga*.

POLITIKAI NYILATKOZAT A POLGÁRI ÉRTÉKEK VÉDELMEBEN

♦ Az Országgyűlés 337 igen szavazattal, ellenszavazat nélkül, egy tartózkodással politikai nyilatkozatot fogadott el a nyilas hatalomátvétel évfordulójára, október 15-ére tervezett demonstráció kapcsán. Az Országgyűlés politikai nyilatkozata a polgári értékek védelmében című dokumentumban a képviselők kijelentik: az alkotmánnyal szöges ellentétben áll mindennemű önkényuralmi ideológia és minden, faji, nemzeti, vallási, politikai vagy társadalmi származás szerinti kirekesztés. A négy parlamenti párt frakcióvezetője által aláírt dokumentum szerint az Országgyűlés elítéli a nyilas eszmék újraélesztőit és terjesztőit.

ÚJRAALAKULHAT AZ OCŐ?

♦ A Cigány Szervezetek Országos Szövetsége (CSZOSZ) és a Roma Polgárjogi Mozgalom (RPM) teljes körű pénzügyi átvilágítást, valamint az országos önkormányzat újraalakulását kezdeményezi. „Mondjon le az elnök, a helyettesei, valamint az elnökség és az 53 fős testület válassza újra az OCŐ vezetőit”. – jelentette ki a sajtótájékoztatón *Kertész Lóránt*, az RPM frakcióvezetője. *Dógi János*, a CSZOSZ elnöke a Romawebnek elmondta: „szervezetünk mindent megtesz, hogy egység alakuljon ki, ugyanakkor mind szakmai, mind pénzügyi szempontból – a tisztánlátás érdekében – el kell számolnia a jelenlegi vezetőknek”.

AZ UTOLSÓ PADBAN

♦ Az Utolsó Padban program keretében az Oktatási tárca független szakértők bevonásával 2100, korábban enyhén fogyatékosként minősített gyermeket vizsgált meg. A szakértők 222 diák esetében javasolták a visszahelyezést normál tantervű osztályokba. A visszahelyezések aránya az elmúlt évekhez képest megnégyszereződött – közölte *Mohácsi Viktória* miniszteri biztos budapesti sajtótájékoztatóján.

PÁLYÁZATI KAPU

♦ Pályázati Kapu elnevezéssel internetes oldal indult, mely a hazai és az Európai Unió által társfinanszírozott pályázatok sikeres elkészítéséhez kíván szakmai segítséget nyújtani. A portált igénybe venni szándékoznak regisztrálniuk kell magukat a kistérségek központjában található könyvtárakban vagy a Regionális Fejlesztési Holding irodáiban.

XI. NEMZETKÖZI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

♦ A Cigány Tudományos és Művészeti Társaság október

11–15 között tartotta XI. Nemzetközi Tudományos Konferenciáját Budapesten, a Hotel Orientalban. Szabó Vilmos, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára köszöntőjében szólt arról, hogy „Magyarországnak fel kell vállalnia és be kell mutatnia a területén élő romák gazdag kulturális kincsét az Európai Unióban. A 3 napos rendezvényen a résztvevők magyar, romani és szerb nyelvű tolmácsolásban hallhattak előadásokat. Kállai Katalin, a Kulturális Minisztérium miniszteri biztosa a magyarországi cigányság kulturális integrációjáról, Dr. Farkas Gabriella az EU csatlakozás - a cigányságot érintő problémákról, Ruva Farkas Pál nyelvész, szociológus a roma kultúra helyzete Magyarországon és Európa más országaiban, Kovács Árpádné a NEKH osztályvezetője a nemzetközi kapcsolatok szerepe a kisebbségi politikában témában adtak elő. Szép gesztus, hogy a konferencián megemlékeztek a nemrég elhunyt Farkas Kálmánról. Farkas Kálmán öröksége, a roma értelmiség felelősségéről Farkas Kálmán írásainak tükrében címmel hangzott el előadás.

VONÓPÁRBAJ 2004

❖ Évekig tartó szünet után idén újra megrendezik a Vonópárba nemzetközi primásversenyt, amelynek célja, hogy a cigányzene újra népszerűvé váljon Magyarországon. A 20 évvel ezelőtt megrendezett Vonópárba óta nem történt a cigányzene népszerűsítésére és megmentésére olyan verseny, amely ennek igazi hagyományt teremtett volna. Az 1984-es versenyre többszázan jelentkeztek. Így ismerhette meg az ország Puka Károlyt is, aki megnyerte a párbajt. Az idei vonópárba nemzetközi versenyként rendezik meg, melynek fődíja egy 1 millió forint értékű hegedű Rácz Pál mesterhegedű készítőjétől. A 2. helyezett a Barcza Horváth József vonókészítő-mester által felajánlott

500 ezer forint értékű mester-vonót, a harmadik a Bihari János koncert cigányzenekar által felajánlott, Boros Máttyás készítette 400 ezer forint értékű hegedűt kapja meg. A dobogósok pénzjutalomban is részesülnek: az első helyezettet 400, a másodikat 300, a harmadikat 200 ezer forinttal jutalmazták. Jelentkezési határidő: 2004. november 10. A vonópárba szervezője: Boros Máttyás.

MOHÁCSI VÁLLALJA AZ EP-KÉPVISELŐSÉGET

❖ Mohácsi Viktória örömmel vállalná az európai parlamenti képviselőséget, amennyiben erre felkérést kap. Az SZDSZ-es politikus, aki a párt választási listájának harmadik helyén állt, azt mondta, a párt ügyvivői testülete néhány napon belül dönt arról, hogy kit kérnek fel Demszky Gábor megüresedett EP-képviselői posztjának betöltésére.

NEM TÖRTÉNT SZAKMAI MULASZTÁS

❖ A karcagi Kátai Gábor Kórházban lezárult a szeptember 8-i kunhegyesi roma asszony születésével kapcsolatos vizsgálat. Mint ismeretes, akkor a beöntés után a szülőszoba végében szült meg a kismama. Az ügyről Dr. Zsembeli József főigazgató az Új Néplapnak az alábbiakat nyilatkozta: „A dokumentumokból egyértelműen kiderül, hogy szakmai mulasztás nem történt, az anya végig felügyelet alatt volt. A lefolytatott vizsgálat megállapította, hogy az egész ügy kezdetekor szó sem volt roma származás miatti megkülönböztetésről, hálapénzről, vagy a vizsgálatok elmaradásáról, illetve arról, hogy a kórház az ügyet megfelelő kivizsgálás nélkül kívánna lezárni.

III. KÖZÉP-TISZA MENTI CIGÁNY SEREKSZEMLE

❖ Október 8-9-én került megrendezésre Tiszabón a III. Köz-

ép-Tisza menti Cigány Serekszemle. A tiszabói és a környező településekről érkezett fiatalok két napon keresztül bizonyíthatták felkészültségüket a színpadon és a sportpályán. Az első nap a kultúráé volt a főszerep. A falu iskolájában a roma fiatalok rajzaiból, kézműves munkáiból nyílt alkalmi tárlat. Cigány írók, költők műveivel pedig csaknem 70 általános és középiskolás lépett a zsűri elé, de a zene és a tánc terén is megmutathatták tehetségüket. A legszebben szavalók Mádl Dalmától, az államfő feleségétől vehették át jutalmukat.

NAGYOBB FIGYELMET!

❖ Nagyobb figyelmet kérnek a romáknak a cigányszervezetek a szolnoki önkormányzattól. A kisebbségi önkormányzat, a jogvédő egyesület, a cigányok munkalehetőségéért egyesület valamint az etnikai érdekvédelmi egyesület szerint a választások óta eltelt két évben nem történt előrelépés a romák társadalmi integrációjában. Fontosnak tartanak, hogy a város olyan pályázatokat, programokat dolgozzon ki, melyekkel megszerezhetőek azok az uniós források, melyek elősegíthetik a hátrányos helyzetű népcsoportok, így a cigányság élet-helyzetének javítását.

ESÉLYEGYENLŐSÉGI OMBUDSMAN A MAGYAR TELEVÍZIÓBAN

❖ Október 18-tól Leopold Péter kiemelt szerkesztő az MTV esélyegyenlőségi „ombudsmanjaként” képviseli – házon kívül és belül – a kisebbségek ügyének szolgálatát. Helyettese, Kertész Viktória a fogyatékkal élő emberek MTV-s „biztosa” lett. Feladatuk a bármilyen okból hátrányos helyzetben lévő emberek ügyének integrált megjelenítése az MTV műsoraiban, ezek elemzése és a programszerkesztés befolyásolása annak érdekében, hogy a társadalmi összetartozás, illetve az összetartó társadalom még hang-

súlyosabban jelenjen meg a Magyar Televízióban.

FAÜLTETÉSSSEL A RASSZIZMUS ELLEN

❖ Teleki László romaügyi államtitkár, Mesterházy Attila politikai államtitkár, Hunvald György Erzsébetváros polgármestere és Zoltai Gusztáv, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének ügyvezető igazgatója október 15-én fát ültettek tiltakozásul a rasszizmus ellen a budapesti volt gettó területén, a VII. kerületi Klauzál téren.

HOLOCAUST EMLÉKMŰ PÉCSSET IS

❖ Október 26-án Pécssett dr. Göncz Kinga Ifjúsági, Családügyi és Esélyegyenlőségi miniszter adta át a Cigány Kulturális és Közművelődési Egyesület koordinálásával elkészült Holocaust Emlékművet. Az avató ünnepségen köszöntőt mondott dr. Kékes Ferenc, a Baranya Megyei Önkormányzat Közgyűlésének elnöke, a terület országgyűlési képviselője és Horváth Zoltán Pécs Megyei Jogú Város alpolgármestere.

XII. MEGYEI KI MIT TUD?

❖ A szolnoki székhelyű „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány október 9-én immár 12. alkalommal rendezte meg hagyományos megyei Ki mit tud? vetélkedőjét. A rendezvényre a megye 12 oktatási intézményéből több mint 100 gyermek vett részt 43 műsor-számmal. Az idei vetélkedőre Karcagról és Jászárokszállásról érkezett a legtöbb gyermek. A rendezvényt a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának Nemzeti Kulturális Alapja támogatta.

Az Új Néplap, a Romaweb, és a Magyar Nemzet cikkei alapján összeállította Paksi Éva

A hónap hírei • A hónap hírei

A szegénység csapdájában

Cigányok Magyarországon – szociális-gazdasági helyzet, egészségi állapot, szociális, és egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés.

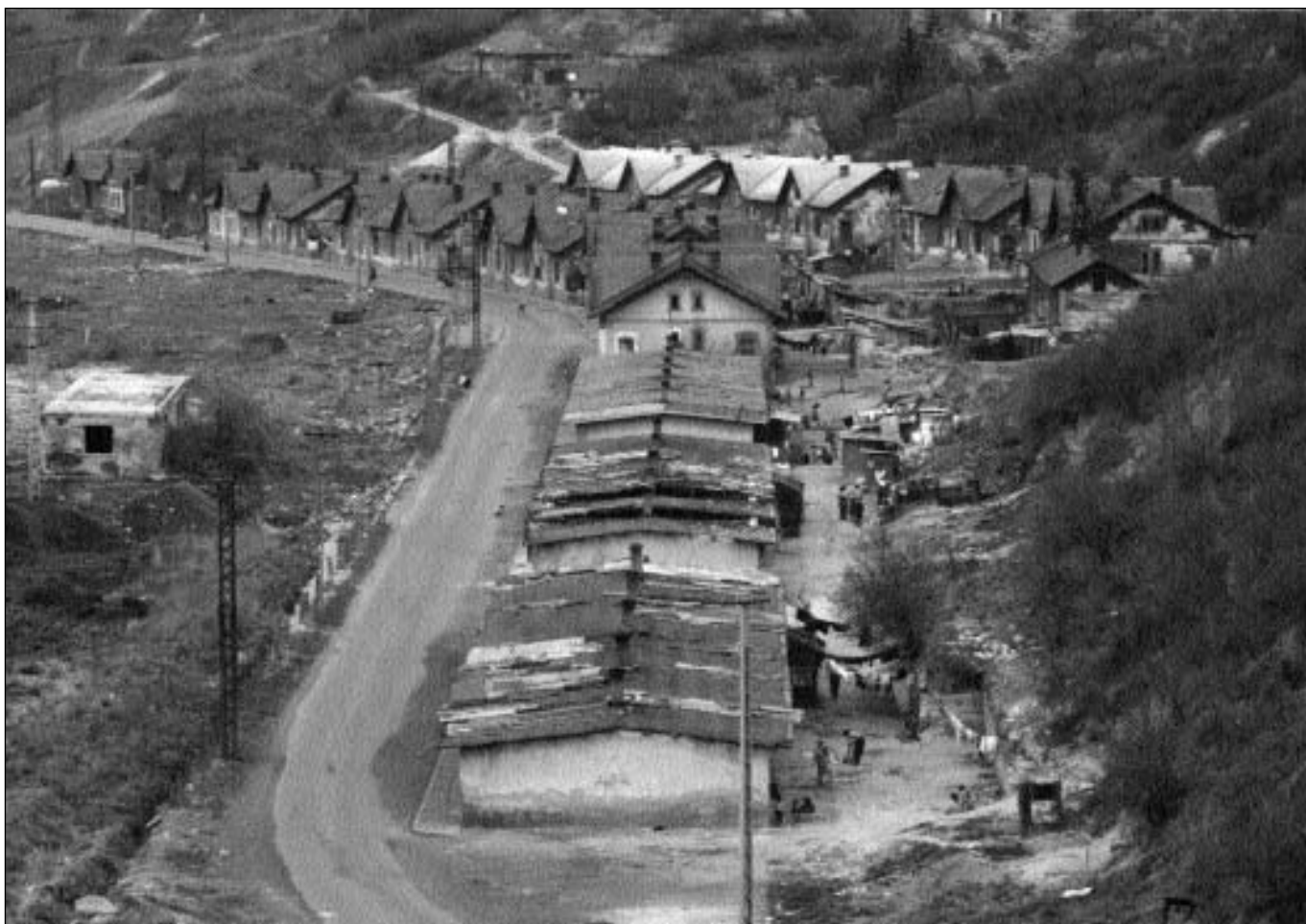
Egészségügyi helyzet, ellátottság, hozzáférés.

A romák egészségügyi helyzetét, betegségeiknek a népesség körében megjelenő arányait, azt a kérdést, hogy milyen könnyen vagy nehezen jutnak közvetlenül, lakóhelyükön egészségügyi ellátáshoz, valamint az egészségügyi ellátásban milyen személyes viszonyulással, attitűdökkel találkoznak – egyaránt és mélyen két faktor határozza meg: a szegénység, illetve az etnikai „mátság”.

A teljes esélyegyenlőséget megvalósító egyenlő hozzáférés első kérdése az, hogy a szegényebb, szociálisan deprivált rétegek – éppen lakóhelyi elhelyezkedésük, illetve az ország településszerkezetének sajátossági okán – azonos mértékben férnek-e hozzá a szolgáltatásokhoz. Az erre adható válasz szorosan jelen kutatásunk tárgykörébe tartozik, noha egy előző, ugyancsak az ESZ-CSM által finanszírozott kutatás keretében írtuk le (lásd: Hozzáférési különbségek az

egészségügyi alapellátásban), és amelynek lényege röviden a következő.

Azok a települések maradnak ki közvetlenül a helyben dolgozó háziorvosok szolgáltatásaiból, amely települések egyéb szempontból is a leghátrányosabbak közé tartoznak. E települések azok, amelyek többségében, a település idős korszerkezetéből, és a helyi források hiányából fakadóan az egyéb intézményi alapszolgáltatások is hiányoznak. Az ország teljes roma népességének 18,6 % -a él olyan településen, ahol

„Azok a települések maradnak ki közvetlenül a helyben dolgozó háziorvosok szolgáltatásaiból, amely települések egyéb szempontból is a leghátrányosabbak közé tartoznak.”

„A roma nők éppúgy szabályozzák terhességeik, gyermekeik számát, mint bármely csoport tagjai, éppen annyi gyermeket szülenk, mint ahányat csoportjuk demográfiai törvényszerűségeik megkívánják...”

nincs helyben házi orvos. Ezen a települési és a szociális hátrány összeadódhat a közvetlen, helyben adott házi orvosi ellátás hiányával. Mivel tudjuk, hogy a romák magas betegségarányai közvetlenül szegénységfaktoroknak köszönhetőek, e legszegényebb aprófalvak roma lakossága – mely a teljes roma lakosságból több mint százezer ember – különösen súlyos helyzetben van; egyszerre sújtja a szegénység, a magas betegségarányok, illetve az, hogy közvetlenül lakóhelyén nem fér bármikor azonnali orvosi ellátáshoz. Az esélyegyenlőtlenség egyik forrása strukturális természetű.

A következő kérdés az, hogy az egészséges élethez való egyenlő esélyű hozzáférést, a magasabb betegségkockázatok elkerülését akadályozza-e valami? Kutatásunk eredményei szerint a romák körében, a teljes népességhez viszonyítva lénye-

gesen gyakoribb megbetegedések mutathatók ki egyes belgyógyászati betegségkategóriákban (TBC, szív- és érrendszeri megbetegedések, vashiányos vérszegénység, stb.). Bizonyos betegségek igen magas értékben járnak hozzá, hogy a romák között roppant nagy a megváltozott munkaképességűek, a rokkantnyugdíjasok aránya.

A magasabb arányú megbetegedések hátterében egyértelműen szegénységfaktorok állnak, kimutattuk, hogy elsősorban a roma népesség abszolút értelemben vett deprivált körülményei tehetők felelőssé e magasabb arányokért. A roma népesség rövidebb átlagos élettartama, ezen belül az idősebb korosztályoknak a többségi társadalomhoz képest való alacsonyabb aránya, ugyancsak közvetlen függvénye a romák egészségügyi mutatóinak. Mindebből következően a betegségek gyakoriságának

csökkentése elsősorban és mindenekelőtt gazdasági és szociális feladat. **E népesség egészségi állapota olymértékben rossz, hogy halaszthatatlan az egészségügyi kormányzat azonnali beavatkozása is.**

Az esélyegyenlőtlenség következő forrása tehát ugyancsak szerkezeti természetű, mégpedig a roma népesség nagyobbik hányadát sújtó strukturális szegénység az az ok, amely megfosztja a romákat az egészséges élethez és a méltó ideig tartó öregkorhoz való joguk gyakorlásától.

Az egészségügyi esélyegyenlőség következő kérdése az anyagi erőttől, a jövedelmi helyzettől független, csorbítatlan hozzáférés.

A roma családokban havonta gyógyszerekre fordított összeg szignifikánsan a család anyagi helyzetének függvénye, a legszegényebb és a legjobb helyzetű családok

között ötszörös különbséget találunk. Mivel a szegényebb családokban egyes betegségek viszonylag gyakoribbak, amelynek következményeként nyilván magasabbak lennének a gyógyszerköltségek, egyúttal a szegényebb családok jóval kevesebbet költenek gyógyszerre – ebből az következik, hogy a szegényebb családokban betegségeik ellenére nem tudnak megfelelően gyógyszerre költeni. Ez a probléma ugyancsak strukturális természetű. Azonban vizsgáltuk azt, hogy a házi orvosok milyen mértékben veszik figyelembe a gyógyszerek elrendelésekor azok költségeit. Idézett előző kutatásunk egyik eredménye szerint a házi orvosok egy nem jelentéktelen hányada nincs tekintettel a betegek szociális státuszára a gyógyszerek árának vonatkozásában. Jelen kutatásunk adatai megerősítik az elmondottakat: a romák egy

része azt tapasztalja, hogy nem tudja háziorvosával megbeszélni a költségek problémáját, a gyógyszerfelírás eljárása „szociálisan érzéketlen” folyamatban zajlik.

A 19-55 éves korú roma nők körében összesen 15,5% azért nem használ fogamzásgátló tablettát, mert nincs rá pénze. Mivel a 19-55 éves korú roma nők összlélekszáma 132.700 fő, azt látjuk, hogy összesen 20.000 roma nő anyagi okok miatt nem használhatja a leginkább biztonságot nyújtó fogamzásgátlási módszert.

Adataink szerint roma nők szegénységük ellenére képesek a születésszabályozásra, túlnyomó többségük, mintegy 95% alkalmaz valamilyen módszert – viszont nem mindegy, hogy a felvétel adatai szerint leginkább biztonságos hormonális készítmények használatát a szegénység korlátoz-

za-e vagy sem. Ez a kérdés látszólag ismét strukturális természetű, azonban a hormonális fogamzásgátló készítmények szociális alapon való támogatása orvosolhatja e problémát.

A roma nők éppúgy szabályozzák terhességeik, gyermekeik számát, mint bármely csoport tagjai, éppen annyi gyermeket szülnek, mint ahányat csoportjuk demográfiai törvényszerűségei megkívánnak, a nem kívánt terhességeket azonban a szegényebbek, alacsonyabban iskolázottak, illetve azok, akik betegségekben szenvednek – magas arányban csak abortusszal tudják elkerülni. Az abortusz szociális támogatásának rendszere azonban – adataink fényében – korántsem kedvez a rászoruló romáknak, éppen ellenkezőleg, a rászorultság tényétől tökéletesen független.

Az egészséghez, illetve annak visszaszerzéséhez, továbbá a születésszabályozáshoz való egyenlő hozzáférés joga csorbul: a szociálisan hátrányosabb helyzetű, szegényebb romák esélye kisebb – az esélyegyenlőtlenség forrása anyagi természetű. Azonban a gyógyszerek elrendelésekor az ár figyelembevétele, a fogamzásgátló készítmények, valamint az abortusz (mint végső megoldás) szociális támogatása szabályozható, és szabályozni is szükséges, mert adataink azt mutatják, hogy érvényesül a szociális esélyegyenlőtlenség.

Az anyagi erőtől független és/vagy csorbitatlan hozzáférés másik kérdése a paraszolvencia problémája: olyan, a kliensek által eszközölt befektetés, amelyet valami elérése vagy megszerzése reményében investálnak (személyesen az orvosba). A romák a vizsgálat tükrében nem remélnék nagyobb gyó-

gyulási esélyt a paraszolvenciáért cserébe – viszont lényegesen jobb ellátást igen.

Adataink azt mutatják, hogy a szegény családok, noha forrásaik igen korlátozottak, e „reménybe való investáció” tekintetében semmivel sem maradnak le jobb módú társaiknál, éppen annyit investálnak a jobb ellátás reményébe, amennyit bárki más, és ezt az investációt anyagi lehetőségeik határán teszik. Noha a romák a hálapénz gyógyulásra gyakorolt hatását nem tekintik jelentősnek, még a legszegényebbek is anyagi lehetőségeik határán áldoznak erre, miközben a nagy jelentőségűnek ítélt gyógyszerekre kevesebbet tudnak költeni, mint paraszolvenciára.

Kimutatható, hogy azok, akik cigányellenességet vagy diszkriminációt tapasztalnak az egészségügyben, nem fizetnek kevesebb paraszolvenciát – az ellátás színvójába

„Megkülönböztetés szempontjából az iskolázott vagy jobb körülmények között élő roma éppolyan, mint iskolázatlanabb vagy szegényebb társai: a romákat mint romákat különböztetik meg és nem másért.”

fektetett, pénzben kifejezett remény tehát erősebb a realitásnál.

A romák által – sokszor anyagi teherviselő képességük határán – fizetett paraszolvencia, noha önkéntes adomány egy hit oltárán, paradox módon csorbitja az egyenlő hozzáféréshez való jogot: ugyanis több pénzért nem kapnak több vagy jobb szolgáltatást, sőt azok, akik átéltek a megkülönböztetést, a negatív „szolgáltatásért” cserébe fizetnek.

Az egyenlő hozzáférés egyúttal az egészséggel, a betegséggel, a gyógyulás folyamatával, valamint a várható költségekkel kapcsolatos, orvosok által nyújtott információkhoz való hozzáférés egyenlőségét is jelenti.

Minél szegregáltabb helyen élnek a romák, annál kevésbé kapnak orvosaiktól felvilágosításokat. A felvilágosítás mértéke nem függ iskolai végzettségtől és anyagi helyzettől, viszont aki gettóban él, de jobb módú, vagy iskolázottabb, az is kisebb nívón kap információt. A szegregációval arányosan csorbul ez a jogegyenlőségi elv is.

Igen lényeges, az esély- és jogegyenlőséget érintő kérdés az, hogy a szociális helyzet vagy az etnikai hovatartozás befolyásolja-e az ügyeleti ellátást, ezen belül azt, hogy ügyeleti időben kivonul-e az ügyeletes a családokhoz.

A romák ötöde (!) számol be az ügyeleti kivonulás megtagadásáról. Az ügyeleti időben való kivonulás éppúgy érinti a felnőtt betegeket, mint a gyermekeket. A kivonulás megtagadása az ügyeletes orvosok részéről elsősorban a lakhatási deprivációval: a szegregációval, valamint a zsúfoltsággal függ össze. Azon romák esetében, akik egyszerre élnek gettóban és zsúfoltan, a helyzet még rosszabb, az esetek negyven százalékában tapasztalták azt, hogy az ügyeletes orvos nem megy ki hozzájuk. Az orvosok egy része nem biz-

tosítja az egyenlő hozzáférést az ügyeleti időben – mélyen csorbul a jog- és esélyegyenlőség elve.

Ennél a kérdésnél térünk vissza a paraszolvencia problémájához, ugyanis az ügyeleti eljárás megtagadását inkább azok tapasztalják, akik gyakrabban, de kevesebb paraszolvenciát fizetnek mint azok, akik nem tapasztalnak megtagadást. A szegregált lét, a lakás zsúfoltsága, valamint a kisebb összegű paraszolvencia együttesen magyarázzák megtagadásokat.

A fenti kérdés átvezet az esély- és jogegyenlőség hiányának vagy megsértésének minősített esetéhez, a nyílt vagy burkolt diszkrimináció kérdésköréhez.

A szakrendelői, kórházi szint szereplőivel kapcsolatban a romák összesen 25%-a él át valamilyen erejű cigányellenességet, vagy megkülönböztetést. A háziorvosi ellátási szint szereplőivel kapcsolatban a romák összesen 44,5%-a él át valamilyen erejű cigányellenességet, megkülönböztetést.

Azok a romák, akik erősen cigányellenesnek tapasztalják a háziorvosi szint szereplőit, az átlag másfélszerese arányban számolnak be az ügyeleti kivonulás megtagadásáról – felnőttek és gyermekek esetében egyaránt.

A romák mint romák élik át a megkülönböztetést, a megkülönböztetés szempontjából az iskolázott vagy jobb körülmények között élő roma épp olyan, mint iskolázatlanabb vagy szegényebb társai; a romákat mint romákat különböztetik meg és nem másért.

A szűréseken, TBC – szűrésen való részvétel mértékét egyértelműen befolyásolja az átélt megkülönböztetés.

Azok a nők, akik a diszkrimináció hiányát tapasztalják a szakrendelői, kórházi szinten, szignifikánsan magasabb arányban mennek el nőgyógyászati szűrésre, míg a ci-

gányellenesség a szűrésektől szignifikánsan visszatartó tényező.

Az adatok azt mutatják, hogy maguk a romák is tisztában vannak életmódjuk és szegénységük egészségkárosító hatásával, tehát nem aufklerista felvilágosító támogatásra, hanem iskolázottságra és munkahelyre, valamint egyenlő bánásmódra van szükségük az egészségesebb élet elérése érdekében.

Pénzbeni szociális ellátások

A szociális-gazdasági státusz elemzéséből következik, hogy a romák a munkával megszerezhető jövedelmek emelésében érdekeltek, a szociális és egyéb támogatások soha nem fedezik a kieső munkajövedelmeket. A romák gyermekszámát demográfiai összefüggések magyarázzák, továbbá az emelkedő gyermekszám – a támogatások növekedésének ellenére – csökkenti az egy főre jutó bevételek, illetve az egy főre jutó nettó megélhetés mértékét.

Az egyes pénzbeni szociális támogatásokhoz való hozzájutás motívuma a szegénység, a rászorultság, illetve a jogos és jogszerű igény. A szegénységet a támogatások alig csökkentik.

A romák meglehetősen magas arányú deprivációja és szegénysége, valamint aközött, hogy milyen nagy azok aránya, akik se nem jogosultak, se nem is igényeltek egyes támogatásokat – meglehetősen ellentmondás érzékelhető. Magas azok aránya, akik jogosultságuk ellenére nem igényeltek valamilyen támogatást.

Összességében elmondhatjuk, hogy egyrészt a **szociális támogatások mindazokat, akiket elérnek, valóban szociális rászorultság szerint érik el, másrészt korántsem érik el mindenkit, aki szociálisan rászorult. Az elemzés azt mutatja, hogy a**

támogatások alapvetően nem a települések sajátosságai miatt nem érnek el rászorult romákat.

Magas azon romák aránya, akik előítéletességet és kirekesztést tapasztalnak helyi önkormányzati és szociális szféra dolgozói részéről. Ennek ellenére érvényesül az egyenlő hozzáférés elve – legalább is, ami a jogos támogatási igények helyi önkormányzati elismerését illeti.

A romák bizonyos arányban nemcsak az egészségügyben élnek át megkülönböztetést, hanem a szociális önkormányzati szférában is, azonban nem bizonyítható, hogy az előítéletesség csökkenti a pénzbeni szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférési esélyeket. A romák ténylegesen átélnek megkülönböztetést – azonban a törvények adta keretek között hozzájutnak a pénzbeni támogatásokhoz.

A pénzbeni szociális ellátásokhoz való hozzáférés legnagyobb akadálya a romák esetében nem a helyi önkormányzatok szűkös költségvetési forrása, hanem a tényleges szociális helyzet, a depriváció, valamint a törvényes jogosultság közötti igen erős szakadék, illetve az a tény, hogy a leginkább rászorult, mély szegénységben élő, képzetlen, otthon egyedül gyermeket nevelő, illetve telepeken, gettóban élő romák között igen sokan nem ismerik jogaikat, nem tudják, hogy milyen támogatásokban részesedhetnek, ezért nem is folyamodnak a megfelelő támogatásokért.

**Delphoi Consulting
Kutatásvezető:
Babusik Ferenc**

**A kutatást
az Egészségügyi, Szociális
és Családügyi Minisztérium
támogatta.**

**A teljes tanulmány
letölthető a
www.romaweb.hu
portálról.**

„Hangos csend...”

– interjú Szécsi Magda íróval –

– **Hogy van?**

– Nem jól.

– **Miért?**

– Nehezen viselem a változásokat. A világét épp úgy, mint az emberi tulajdonságok negatív változásait körülöttem. Sajnos nem vagyok szociológus, így nehezebben értem meg, miképp történhetett az ízlés és igényváltás ilyen vilámsebesen végbemenő sekélyesedése. A politikában épp úgy, mint a művészetekben... Az emberi kapcsolatokról már nem is beszélve...

– **Mások is szenvednek ettől.**

– A szenvedésnek sok arca van. Van hiábavaló szenvedés, példaadó szenvedés, hősiesség, önmarcangoló, önmagáértvaló, buta, önző szenvedés. Van szenvedés intellektuális fölismerést és önmegváltást nélkülöző is, tehát nem vigasz, hogy mások is szenvednek, legfeljebb jelzés felém, hogy nem csak nekem kell újra teremteni magamat. A megújulás pedig nagyon tud fájni. Nincs ember, aki ne szenvedve szabadulna szétrepedezett énjé darabjaitól, hogy aztán újra egészzé alkossa magát. Ha van hozzá elég ereje, kitartása, és oka.

– **Alkotói válságban van?**

– Nem! Sokat dolgozom. Kész vagyok az új regénnyel. „Szeljegyzet a világ emlékkönyvébe” a címe, és cigányokról szól. Bár a múlt valós elemei keverednek benne álom és meseszerű látomásokkal, még sem mese műfajilag.

– **Kiknek szánja ezt a kötetet?**

– Jó lenne azt mondani, hogy mindenkinek, de engem csak egy igen vékony réteg olvas. Mégis azt gondolom, hogy ez a könyvem felszólítás. Felhívás ahhoz a fiatal cigány nemzedékhez, amely most erkölcsi és filozófiai támpontokat keres, önállóságot tanul, és arra törek-

szik, hogy ne vegye készpénznek a kikezdetetleneknek hitt téziseket és axiómákat, hogy szabadon éljen és gondolkodjon. Olyan olvasókra vágyom, akik mernek álmot veszíteni, hogy valóságot nyerjenek, és mernek valóságot veszíteni, hogy álmot nyerjenek.

fontosabbá, mint maga a lét, amit szolgálnia kell.

– **Politizál?**

– Nem. De van véleményem mindig, mindenről.

– **Cigány politikusokról is?**

– Fontos, hogy vannak politikusok, akik cigánynak vallják magukat, de az is fontos, hogy ez a cigány politikusi mivolt

Szécsi Magda

– **Hisz abban, hogy hatni tud?**

– Hatalmam akkor van a dolgokon, ha képes vagyok alkalmazkodni hozzájuk. Az alkalmazkodás eszköze az irodalom, a kultúra, a világról szerzett ismeretek összessége.

– **Nincs ebben valami veszélyes?**

– Miben? Az alkalmazkodásban, vagy a kultúrában? Ön is tudja, hogy a kultúra mindig akkor vált veszélyessé az emberiség, vagy annak egyes csoportja számára, amikor eszközből céllá vált,

milyen kontextusba épül be, tehát, hogy kik a politikai partnereik. Se a cigány se a magyar politizálás nem jelenthet nemzeti elfogultságot. Ez az a közeg amiben léteznek, de döntő kérdés az, hogy az általuk képviselt politikai elvek milyen összefüggésekbe illeszthetők. Egyáltalán beilleszthetők-e? Ha igen, akkor magyar politikusként is megállják a helyüket. Ha nem, akkor cigány politikusként sem állják meg a helyüket.

– **Melyik demokrácia értelmezést fogadja el?**

– A demokrácia, a szabadság, önrendelkezés, függetlenség főleg politológiai fogalmak, de csak akkor jutnak érvényre, ha erő is van mögöttük. A szabadságjogok expanziójához mind a szabad, mind a különböző elnyomás alatt élő polgárok személyes aktivitása szükséges. A demokráciát nem tömeglekedések és a forradalmak hozzák meg, hanem a demokráciát óhajtó emberek összefogása. A demokráciát pedig nem a többségi akarát érvényesülése teremti meg. Ez ugyanis elvezethet akár a fasizmushoz is. Demokrácia akkor van, ha a kölcsönös türelem és a jogok kölcsönös tiszteletben tartása válik közakarattá. Ott nincs demokrácia, ahol elveszik az emberektől az élet lehetőségét, ahol az emberek betegségekben nem jutnak gyógy-szerekhez, egészségesen elegendő táplálékhoz, munkához, biztonsághoz. Ezeket az embereket lassú kínhálálra ítélték, és köztük túlnyomórészt cigányok haldokolnak.

– **Most, hogy az Európai Unió tagja Magyarország, változhat-e valami?**

– Nem tudom. A kisebbségi kérdés mindig feszültségetermelő. Feszültségetermelő szerepe a nemzetközi politikában abból származott régebben is, hogy a kisebbségek védelmét tételesen nem tartalmazták a nemzetközi egyezségekben, noha korlátozottan említették a kisebbségeket és a regionális kultúrákat. A kisebbségek védelme elvileg részét alkotja az emberi és polgárjogoknak. Csakhogy ez is értelmezés kérdése. A kisebbségek, ahol ki vannak szolgáltatva a hivatalos hatalomnak vagy a többségi nemzeteknek, azt szeretnék, ha nemzetközi védelmet kapnának és nemzetközi kötelezvények biztosítanák a jogaikat. Ezt a kérdést azonban, aligha tudják még fel-fogni teljes súlyával az Európa

Unióhoz, nem tegnap csatlakozott nemzetek, mert a demokratikus rendszerű országokban mindenki csoportosan is élhet egyéni jogaival. Ezért úgy gondolom, hogy uniós csatlakozás ide vagy oda, még alig van reménye a kettős – politikai és társadalmi – elnyomásban élő kisebbségeknek arra, hogy jogos érdekeik nemzetközi támogatást kapjanak. Líviának (Járóka Livia európai parlamenti képviselő, a szerk. megjegyzése.) nehéz dolga lesz elérni, hogy a politikai és társadalmi elnyomásban élő cigányság jogos érdekei nemzetközileg elismert támogatást kapjanak, jogaik védelmével bővíljenek lehetőségeik.

– **Az uniós nemzeteknek érdeke ez?**

– Igen! Mert, ha ez bekövetkezne, nagyot lépne előre a nemzetközi politika a stabilitás felé. A nemzetközi jogrendben a másik nagy változás az lenne, ha az elvek gyakorlatban betartását számon lehetne kérni az egyes államoktól, de ezzel kapcsolatban nincsenek illú-

zióim. Hangos csend az amiben élünk! Nem több...

– **Ha ezzel kapcsolatban nincsenek is illúziói ez azt jelenti, hogy más dolgokkal kapcsolatban még vannak?**

– Nincsenek. Azt gondolom, hogy aki elegendő információval rendelkezik a világról, az előbb-utóbb elveszíti az illúziót. Megérti a történeteket és levonja az ezekből adódó gyakorlati következtetéseket is.

– **Vagyis?**

– Vagyis a politikusok felfoghatnák végre, hogy a választóik nem szellemifogyatékosak, és jól látják, hogy már nem is annyira politikai kényszerek, hanem gazdasági kötöttségek működnek a háttérben az ő javukra, de a választóik hátrányára. A cigányság mindig is gazdaságilag lepusztult réteg volt, akiket jól be lehetett etetni a választások előtt, aztán a szelmükbe lehetett nevetni, ha követelésekkel léptek elő. De ez nem játszható a végteleenségig!

– **Apropó, szerelem...**

– Nem akarok erről beszélni... Majd írok egy könyvet „Szűzasszony” címmel, amiben benne lesz minden, ami nem elmondható, de nem biztos, hogy megjelenik, mint ahogy a Széjljegyzet sem...

– **Miért?**

– Mert az utóbbi 2 évben megalázóak a pályázati kiírások, és a támogatás feltételei, amiket képtelen vagyok bevállalni. Most írtam **Dr. Ürmös Andornak** egy levelet, amiben visszautasítom a támogatást, a (9 pontban megjelölt) feltételek miatt. (A Roma Kulturális Alap pályázatáról van szó. A szerk. megjegyzése.) Ebben többek között újra igazolnom kellene, hogy író vagyok, pontosabban az írói szakképesítésemet. Hát, hogy lehet ilyet kérni egy írótól?! Írónak lenni nem szakképesítés dolga. Az írószövetségben elképedve fogadták, hogy ilyesmi létezhet... Kérik még az igazolást arról is, hogy mennyi a havi bevételem. Azt gondolom, hogy a tehetség nem függvénye a havi bevételnek, mint ahogy egy politikus sem attól

jó politikus, hogy mekkora a bevétele havonta. Megírtam Ürmös Andornak, hogy szégyellje magát minden hivatalnok, akinck része volt ebben a pályázati kiírásban, ami megalázó minden roma művész számára, és érzéseim szerint inkább elriasztani akartak az alkotástól, mint segíteni. Rossz érv az, bizonyos hivatalnokok részéről, hogy „sok cigány visszaélt már a támogatásokkal...”. Biztos volt ilyen is, de ezért nem azokat kell büntetni, akik mindig teljesítettek. Adjanak esélyt és bizalmat újra meg újra minden cigányembernek, hiszen ez a dolguk! Engem megaláz az is, ha másokat aláznak meg. Azt a levelet nem csak önmagam miatt írtam...

– **Az Ön nyíltságát ismerve megkérdezhetem, hogy mire fog szavazni 2006-ban?**

– A nyíltság nem egyenlő a naivsággal. Igen. Elmegyek szavazni... Ennyi!

– **Köszönöm az interjút.**

Juhász Ervin

Szécsi Magda

az is lehet...

(ZSIGÓ JENŐNEK)

**a pillanat lényege
elillant**

**itt maradtam hát
pillanat és**

lényeg nélkül.

így válok teljesen

üressé végül, a

sok-sok évet kitevő

elmulasztott vén időben.

nem tudom miért van így.

ilyenkor fagyott lepkéket

látok a hóesésben,

s mintha én lennék minden

lepke, te meg hófehéren esnél

jól...

vagy ki tudja.

a pillanat lényege

elillant megint.

s még az is lehet, hogy mind ezt

te gondolod...

A vers az idei Salvatore Quasimodo költőversenyen a zsűri különdíját nyerte el.

Józsa Zoltán

Roma egészségügyi mediátorok

A rendszerváltás igazi nagy vesztese

„2000-ben kerültem közelebbi kapcsolatba a népegészségügyi programmal. Az akkori államtitkár, Jávor András úr kért fel arra, hogy az esélyegyenlőség körében a halmozottan hátrányos helyzetű lakossági csoportok egészség problémakörével foglalkozzak” – hangsúlyozta Dr. Fülöp László, az Országos Alapellátási Intézet vezető tanácsadója, a roma egészségügyi mediátor képző program vezetője.

Olyan munka, program elindítására kapott megbízást az egészségügyi szakember, amelynek révén az országban komoly létszám-

Dr. Fülöp László programvezető előadás közben, mellette Dr. Benkő Gábor vezető tanácsadó Fotó: Józsa Zoltán

ban lévő kisebbségi csoportok egészségi- és társadalmi esélyegyenlősége javul. Az 56 éves Fülöp László jól ismeri a problémákat, hiszen a Hajdú-Bihar megyei Konyáron hosszú ideje orvosként dolgozik, s 1990–2002.

között a település polgármestereként is tevékenykedett.

Közvetítő, hídépítő

– A rendszerváltás igazi nagy vesztese a cigányok

voltak, mert ezek a romák nemcsak szociális helyzetük, hanem éppen szakképtelenségük okán is az elhelyezkedési folyamatban perifériára kerültek. Először a roma segéd-egészségőr képző progra-

mot indítottak el, amely nagyon sikeresen működött. Három éven keresztül 8–10 településen sikerült közel 100 hallgatót kiképezni olyan ismeretekkel, amelynek révén az eligazodásuk, a munkába állási lehetőségeik javultak. Az elmúlt évben az Európai Unió részéről érkezett egy olyan jelzés, hogy szeretnék megismerni ezt, de ennek egy minőségibb, jobb változatát. Ezek után került kidolgozásra a roma egészségügyi mediátor képzés. A mediátor közvetítő, hídépítő, konszenzust kereső és teremtő, amely a roma társadalomban fokozottabb jelentőséggel bír – mondta Dr. Fülöp László.

Az oktatás oldaláról

Közismert, hogy meghatározó uniós országok, így Franciaország, Anglia is hasonló problémákkal küzdenek a kisebbségek társadalmi integrációja terén, mint hazánk. Kíváncsiak Magyarország ilyen irányú lépésére, ezért kérték fel Dr. Fülöp Lászlót, hogy Brüsszelben erről tartson egy előadást.

– 2004. márciusában sikere volt az előadásnak, mert azt mondták: egyedülálló, hogy mi az oktatás, a képzés oldaláról akarunk egy társadalmi esélyegyenlőséget megközelíteni. Nyírbátor után Arlón is befejeződött a roma egészség-

ségügyi mediátor program, ahol a 12 résztvevő szintén sikeres vizsgát tett. Feltétel, hogy a jelentkező rendelkezzen általános iskolai végzettséggel, s 1 hónapon keresztül folyamatosan járjon a kurzusra. A sikeres záróvizsga után a résztvevők nettó 30 ezer forint képzési támogatásban részesülnek, az oktatás ideje alatt a meleg ebédet az országos intézet ingyen biztosítja a hallgatók számára. Úgy vélem, hogy igyekeznünk a társadalom oldaláról olyan reális esélyt teremteni a számukra, hogy később a kiképzett mediátorok a többség-kisebbség problémakörében, rektorhalma-
zában olyan csomópontot

jelentsenek, amelyben megoldási lehetőségeket támasz-
szanak fel.

Gyakorlati tanácsokat

A képző program vezetője arra is rámutatott, hogy a roma egészségügyi mediátor közvetlenebbül és életszerűbben tud eligazodást nyújtani a szociális- és egészségügyi ellátórendszer struktúrájában. Konkrét gyakorlati tanácsokat is tud adni a csecsemők és kisgyermekek egészségmegőrzéséhez. Ezek mellett a dohányzás és alkoholelles, valamint a drog prevenciók tevékenységek egyik letéteményesei is lehetnek.

FÉSZEKRÁKÓ

Fészekrakó lakásprogram fiataloknak

Fészekrakó program és félzocpol segíti a fiatal, gyermekes családok lakásszerzését, amely közel kilencmilliárd forinttal terheli a jövő évi költségvetést. Az új programok finanszírozásához szükséges forrásokat részben az áfa-visszaigénylés megszüntetésével teremtik elő – írja a Világgazdaság.

Lakásvásárlás minimális önerővel

A lap birtokába került tervezetből kiderül: a fiatalok lakáshoz jutását könnyítendő jövőre beindul az úgynevezett „fészekrakó program”, amely állami kezességvállalással teszi elérhetővé az első lakás megszerzését. Olyan 30 éven aluli házaspárok és élettársak, valamint gyermeküket egyedül nevelő szülők élhetnek ezzel a lehetőséggel, akiknek lakásuk

és elegendő megtakarításuk még nincs, viszont van annyi jövedelmük, hogy a felvett hitelet törleszteni tudják.

A kezesség fejében garancia-díjat kell fizetni a törlesztőrészek mellett. A kölcsön új, illetve használt lakás vásárlásához egyaránt igényelhető lesz. A garancia lehetővé teszi, hogy a lakás árának vagy az építési költségnek akár a 80–90 százaléka vegyenek fel hitelt a fiatalok. A fővárosi és a megyei jogú városokban megszerzendő ingatlan ára használt lakás esetén maximum 12, új lakásnál 15 millió forint lehet, más településeken pedig 8, illetve 12 millió forint.

Bővülő félzocpol: otthonteremtési támogatás

A félzocpolt a hatályos szabályok szerint csak akkor lehet használt lakáshoz igényelni, ha a gyermekes házaspárok legalább egy szobával nagyobb lakást vásárolnak. A jövőre igénybe vehető új lehetőség szerint használt lakás vásárl-

lásához 50 százalékos lakás-
építési támogatást igényelhet-
nek a 35 év alatti fiatal párok, ha
nincs a tulajdonukban lakás és
gyermeket vállalnak, vagy már
van gyermekük. Ezt a tá-
mogatást otthonteremtési ked-
vezménynek neveznék a tervek
szerint. A kedvezmény összege
nem lehet több, mint a vételár
80 százaléka. A támogatást zárt,
önkormányzatok által kezelt
keretből lehet majd igényelni.

Bérbeadás adókedvezménnyel, lakbértámogatás

További új eleme lenne a lakáspolitikának a lakásbérbeadás adókedvezménnyel való ösztönzése. A 25 százalékos forrásadó helyett mindössze tízet kellene fizetnie annak, aki legalább öt évre bérbe adja lakását az önkormányzatnak, amely – szociális bérlakásként hasznosítva az ingatlant – kijelöli a rászoruló bérlőt. Ez egymilliárdos adóbevétel-kiesést jelentene a költségvetésnek, a lap szerint.

Mindezek mellett bevezetnék 2005-ben a lakbértámogatást,

szigorúan rászorultsági alapon, meghatározott jövedelmi és szociális feltételek megléte esetén. Az állami támogatás mértéke a lakbér 30 százaléka lehet, de legfeljebb havi 7000 forint. E mellé az önkormányzatnak is le kell tennie ugyanekkora összeget. A támogatást vélhetően pályázati rendszerben lehet elnyerni. Folytatódik a panelprogram is, mégpedig jóval gyorsabb ütemben, mint eddig. Ezt viszont összehangolnák a városrehabilitációs célokkal, hogy ne csak az épületek, hanem a teljes lakókörnyezet megújítása válhasson valóra.

Megszűnik az áfa-visszaigénylés

A fenti programokhoz szükséges forrásokat részben abból teremtenék elő, hogy megszüntetnék az új lakás vásárlásához, építéséhez kapcsolódó adó-visszatérítési lehetőséget. Ez ma az áfa 60 százaléka lehet, legfeljebb 400 ezer forint. Ebből jövőre nyolcmilliárd, azt követően 11 milliárd forint szabadul fel.

„Összetartó emberek a bányászok”

Részlet a Tatabányai
Eocén bányászok című könyvből

A Tatabányára menő munkásbuszok egyikére felszállunk. A buszon Szilágyi Kovács Jenő mellé ülök. Bányásznapi Tatabányán – 2001-ben – Schalkhammer Antalnak, a BDSZ elnökének adott egy saját kezűleg faragott nagy, szép és mives botot. Akkor ismerkedtünk meg. A Bányamunkás főszervezője voltam akkor. Láttam, a bányában is mindenki ismeri Jenőt, mindenki szól hozzá. Néha cikizik is őt, de nem hagyja magát. Jenő cigány származású vājár, azaz csak volt vājár, hiszen most rehabilitált vājárként dolgozik a bányánál. Másról is híres Szilágyi Kovács Jenő. Arról, hogy 2002-ben őt választották meg Tatabánya város cigány önkormányzatának elnökének.

1961-ben született Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében egy kis faluban. Az általános iskola után vājártanulókat toboroztak, így került Tatabányára 1978-ban.

– Ebben az évben – 1978 – volt a XII/a aknán a sújtólég-robbanás, ami 26 áldozatot követelt.

– A szabolcsi emberek nem tudják, hogy milyen a bánya. A családban ezért megijedtek, amikor hallottak a robbanásról. A nővérem vonatra ült, eljött Tatabányára és hazavitt. Hiába ellenkeztem, hogy én vājár akarok lenni. Egy napot voltam otthon. Este, amikor mindenki lefeküdt, kimásztam az ablakon és megszöktem. Visszajöttem Tatabányára. Innen telefonált haza az igazgató, hogy ne keressenek, mert a vājáriskolába vagyok.

– Hogy reagáltak erre a szüleid?

– Ha mindenáron ezt a szakmát akarom választani, akkor maradjak. Jó fizikumú gyerek voltam. Meg akartam mutatni, hogy vagyok valaki, ezért dolgozni akartam. Cigány származású embereket nem nagyon szeretnek felvenni a munkahelyekre. Elhatároztam, hogy a vājáriskolát elvégzem.

– Nem féltél a bányától?

– A XIV-es aknán voltam vājártanuló. Ott láttam először kast. Amikor első alkalommal leszálltam, féltem. A kas alatt tájékozódunk, hogy hol vagyunk. Nagyon megszeppentünk. Egy idő után megszoktuk. Körbejártuk a bányát. Megmutatták a munkahelyeket. Az oktatónk Fehér Sándor nyugtatott és elmesélte

a bányászéletet és hogy milyen ember a bányász és hogy kell lent viselkedni. Ezután már vágytunk arra, hogy lemehezzünk a bányába. Lassan belejöttünk a bányászéletbe. Lapátoltunk, fűrtünk, faragtunk és megtanítottak mindenféle bányaműveletre.

– Az osztálytársaid a cigány származásod miatt nem cukoltak?

– Be tudtam az osztály kollektívájába illeszkedni. Látták rajtam, hogy ragaszkodó típus vagyok, és amit rám bízta, mindent megcsináltam. Nagyon jó baráti köröm volt. Az ország minden részéről jöttek vājártanulónak. Ők is ugyanolyan megszeppentek voltak, mint én. Semmi gond nem volt a származásommal. Akkor még szegregáció nem volt. A bányában látták, hogy szorgalmas vagyok és jól dolgozom, ezért befogadtak. Harmadévben már különböző felnőtt csapatokra tettek szakmánybérbe. A vājár engem kért a csapatra.

– Az iskola után hol dolgoztál?

– A vājáriskola elvégzése után a bányaiipari technikum nappali tagozatán tanultam. Az érettségi vizsga után nem akartam aknász lenni, mert kevés pénzt kerestem volna, ezért vājári munkakörbe kértem magam. A XIV-es aknán fás frontra kerültem. Egy év után a csordakúti Bányauzembe tettek az első pajzsos

Szilágyi Kovács Jenő

frontra ötünket, akik együtt végeztünk a vājáriskolában, **László Pisti** is velünk volt, akivel a 38-as elővājási csapaton beszéltem. Kitanultuk a pajzos front minden csínját-bínját. Ezt követően Nagyegyházára vittek pajzos frontra, majd elővājásra. Tizenhét évig szakvezető vājárként dolgoztam. Nem számított a csapattársaimnak, hogy cigányember a szakvezető vājárunk. Először azt nézték meg, hogy mit tudok, és amikor bizonyítottam, elfogadtak. Nagyegyházáról Zsigmond aknára kerültünk, ahol nagyon jó volt a bánya és könnyen tudtunk ott dolgozni. Fővágatokat és légvágatokat hajtottunk. EIMCO rakodógéppel dolgoztunk.

– Letelepeditél Tatabányán?

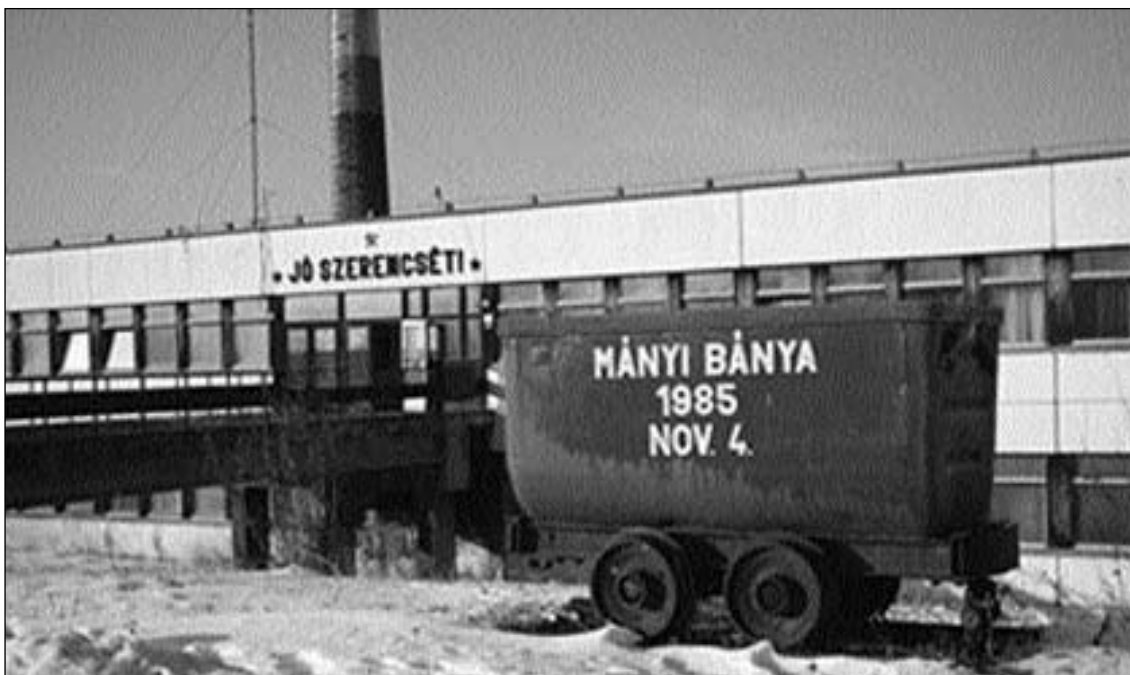
– Aláírtam 10 évet és lakást kaptam. Megnősültem, de nem roma lányt vettem feleségül, hanem sváblányt. Három gyönyörű szép gyermekünk van, a nagyobbik lányom a Péch Antal Technikumban tanul környezetvédelmi szakon. Ha azt elvégezte, akkor Budapesten még nyolc évet akar tanulni, mert rendőr szeretne lenni. Én itt eresztettem gyökeret, és már itt is fogunk végleg maradni.

– Mit szoltak a feleséged szülei ahhoz, hogy a lányukat cigány ember veszi el?

– A feleségem apja sváb származású, a bányában volt vājár. Vele együtt dolgoztam. Amikor megkértem a lánya kezét, a család azt mondta: – De hát a Jenő cigány származású! A leendő apósom kijelentette: – Jenő elsősorban bányász és csak utána cigány. Én tudom, hogy mennyit ér, mert egy nagyon jó vājár, ezért neki adjuk a lányunk kezét. A család befogadott és azóta is nagyon szeret engem.

– Otthon a faludban mit szoltak ahhoz, hogy vājár lettél?

– Bányász egyenruhában mentem haza büszkén, és amikor megláttak, nem tudták, hogy ki vagyok. A szüleim

mondták, hogy ő a mi fiúnk. Mindenki megcsodált.

– Többen nem követték a példád?

– Az unokaöcsém is itt dolgozik Mányon és még egy fiú jött onnan a faluból, **Ecsedi Gábor**. Most is találkozom vele a lejtaknában. Itt nincs előítélet az emberekkel szemben. A bányában csak azt nézik, hogy ki hogyan dolgozik. De nemcsak ott, mert ha kijöttünk a bányából és a kocsmában megittunk egy üveg italt, ott is ugyanígy szerettük egymást. A bányászok valahogy testvérek egymással. Nemcsak a föld alatt, hanem a föld felett is vigyáznak egymásra. Összetartó emberek a bányászok.

– Mányra mikor kerültél?

– Mi voltunk az utolsó csapat a bezárás előtt a Zsigmond aknában. Az utolsó munkanapon délbén szálltunk ki a bányából. Én kihoztam magammal egy darab szentet. Megálltunk a lejtakna szájánál – ott volt a vezeték is – és elénekeltük a Bányász himnuszt. Ezután – 1994-ben – jöttünk át a Mányi Bányáüzembe. A brigádunk együtt maradt itt Mányon is. Akkor jöttek már elő a betegségek. Egy évet dolgoztam még Mányon. Utána kikerültem a bányából, közben megműtöttek. Elvégeztem egy személyi vagyonőri-testőri iskolát az üzem segítségével és így lettem rendész. Azóta az üzem területét ellenőrizzük, és vigyázunk az itt lévő ingóságokra.

– Mennyi évet dolgoztál a bányában?

– Húsz év földalatti munkaviszonyom van és most van a hetedik évem a külszínen. Ezért sajnos megszakadt a földalatti munkaviszonyom, és nem tudok bányász nyugdíjba menni. Vibrációval százalékoltak le. Rehabos vājár vagyok. Nem tudom, hogy mi lesz velem a bányabezárás után, mert Oroszlányba biztosan nem kellek.

– Megbántad, hogy a bányába jöttél dolgozni?

– Nem bántam meg, mert jól éltem. Családot alapítottam, és van egy szépen berendezett lakásom. Mindenem megvan ahhoz, hogy élni tudjunk. Sok jó barátot szereztem itt a bányában.

– Aktív közéleti munkát is végezel?

– Tatabányán ötezer fős roma közösség van. A roma kisebbségi önkormányzatnak én lettem az elnöke.

– Itt Totya volt a híres cigányvajda, amíg meg nem halt.

– Abban az időben a cigányvajda tartotta össze a romákat, és az volt, amit mondott. Ezen túl kellett lépni. Most iskolázott, tanult romák kellenek vezetőknél, akik a politikai vonalba bele tudnak folyni. Most engem választottak meg elnöknek. Mára már nincs vajdaság. Nagyon sok munkám és feladatom van ebben az új tisztségben. Egymillió-kétszáz ezer forint a költségvetésünk, de ehhez még pályázatok alapján

sok pénzt tudunk szerezni. Beindítottuk a roma felzárkóztatási programot. Segítséget kapunk a cigánygyerekek oktatásában. Állandó kapcsolatban vagyok **Teleki Lászlóval**, a romaügyi államtitkárral.

– Együtt voltunk ma lent a bányában, láttam, hogy mindenki ismer téged.

– Nosztalgiazni mentem le. Lehet, hogy ez volt az utolsó bányajárásom, mert a bánya meg fog szűnni. Lent meg a volt pajtásaimmal találkoztam, akik tudták, hogy milyen vājár voltam. Egy kicsit el is pityeregtem magam, mert lent újra bányásznak éreztem magam.

– Te voltál ebben a bányában az utolsó roma származású vājár?

– Nem, mert még az unokaöcsém most is itt dolgozik. Amikor én eljöttem a faluból, rá két évre az unokaöcsém is – **Balogh Károly** – a vājáriskolában kötött ki. Ő is ugyanúgy végigjárta a ranglétrát a vājáriskola után. Volt vājár, szakvezető vājár, most a 22-es fronton omlasztó-vājár, de volt frontmester-helyettes is. Ő még át tud menni Oroszlányba, és el tudja érni az ötezer műszakot, így bányásznyugdíjra jogosult lesz. Az üzemből ő az utolsó roma vājár, mivel én már a külszínen dolgozom.

– Hogy mondják azt cigányul, hogy Jó szerencsét!

– Táves baxtalo!

Asszonyok szigete

– szomorú ének –

Volt egyszer, egy sziget. Az asszonyok szigete, amiről ma már csak a csillagok fáradt fényei őriznek emléket. Ez a különös, ködfátyolba burkolódzó asszonymenedék ott lebegett, ahol a sírás és a nevetés találkoztak titkon, lélek-mély nászt ülve a sós tenger felett.

A sziget földje gyönyörűsége asszonyok élettelen testétől lett szilárd és termékeny, bár a fekete föld itt nem magot őrzött, hanem gondolatokat. Söhajtásaikból születtek a szivárványtollú madarak, vágványokból a növények: a pompás fehérjázminok, a vérvörös hibiszkuszok, és a neve sincs bánatvirágok, amik felvették asszonyaik arcának szépségét, sokszínűségét. Sírásukból kelt életre az éjszaka, kacagásukból a ragyogó nappal. Varázslatos volt az asszonyok szigete, aminek földjét férfiember nem érinthette soha, mert azon nyomban ég-kék kristállyá változott volna. Ez a sziget volt a csalódott s

káprázat kergető asszonyok utolsó, biztonságos menedéke, akik a magány ölelésére vágytak, majd a föld méhébe vissza, hogy sorsukat feledjék. Három napig élhettek a szigeten, addig amíg bánatukat a szélbe kiáltották, s míg meg nem látták a tengerbe hulló kék holdat, amivel egyszerre zuhantak alá, a fájdalomat nem ismerő új birodalomba, a halál birodalmába. A sziget egyetlen pillanatra sem maradt asszonyok nélkül. Jöttek hosszú sorokban, hogy békét leljenek, hogy csalódásaikra, magányukra írt találjanak az elmúlásban.

Színes fátyolaik, mint repülni tudó virágszirmok úsztak az égigérő fák lombjai alatt. Minden érintésükből született valami: schol sem látott szelíd állatok, édes ének egy megszimogatót rózsaszín falevélből, vagy egy gondolat, amitől megvilágosodott mélységes magányuk és szeretetlenségük oka. A sziget asszonyai gyakran sírtak, így gyakran borult éjszakai sötétség bánatukra s a szigetre. A csillagoktól ékes fekete herceg

lágán ölelte magához az asszonyokat, s fülükbe sugdosott a szél hangján, későn érkezett szerelmes szavakat, olyan gyönyört ígérve, hogy az asszonyok idegesen kacagni kezdtek, amitől újra fény árasztotta el a szigetet, mint eltökéltségük a visszavezető utat. A sziget legmagasabb része, az ezüsthegy volt, a napvirágoktól világító, aminek meredek szirtjei magasan a tenger felett húzódtak. Innen, az ezüsthegy csúcsáról búcsúztak el a szépséges, meggyötört asszonyok, az élet csalóka ígézetétől. Most is állt ott valaki, a szélbe kapaszkodva. Hollófekete haján a smaragdszínű fátyol hullámot vetett, mintha nem is drága selyemből lett volna, de víz lágyágú sejtelenből. Körülötte tarka tollú, fényes szemű madarak repdestek, söhajtásaiból született valamennyi. Lent a mélyben elcsendesült a tenger zúgása, mintha a titkot akarná kihallgatni. Pedig az asszonyokat nem hallhatta más csak a szél, aki susogva zárta magába a titkokat.

– A szél én vagyok! – hittem el a mindenséggel, és valóban azzá váltam. Magamba fogadtam a sziget asszonyainak bánatát. Értse, aki érteni akarja...

Razsinnáta

Rögökbe, kövekbe, a múlt időbe kapaszkodva jöttem el hozzád, hogy mielőtt fénné válok, kiöntsem szívem itt az ezüsthegy tetején, ahol most állok. Ne hidd, hogy soha sem szerettek. Vetekedtek értem sokan. Azt mondták, szépségem ragyogása mutatta meg az utat hozzám. Boldog lehettem volna, ha olyat választok, ki szeret. De érzéseim aranya-ezüstje tőle olvadt el. Tőle, ki soha sem szeretett. Jártam utána, mint fény után az árnyék, de lelkének hideg csigaházába bújít előlem. Arca jégmezők virágait nyílt ha szemembe nézett, míg én elégtelen a hatalmas, időtlen-időtleniséget, ismerős idegenséget sugárzó fekete tekintettől... „Az nem lehet, hogy ő nem szeret! Viharnak vihar, szélnek szél a párja” – gondoltam sokáig. Jaj,

kinevettek sokan! Mondták, hogy ő csak gyenge szellő, én viharos vihar vagyok: nem illik össze a kettő... Szeretni sem tanult meg soha, messzire került a szerelem piros madara, megijedve az értelem uralmától, míg felettem végeláthatatlanul repkedtek, hogy felkészüljenek befogadni őt. A sudár fekete-fenyőt, akinek föld az ágya, nincs hazája. Ő a fénylő nap megtestesült félhomálya...

Teltek-múltak az évek, ajkamon nem fakadt se boldog, se szomorú ének. Némán vártam, hogy közönye elmúlják, de semmi sem változott. Az idő érzéseket szívébe nem hozott. A bánat ide kergetett az asszonyok szigetére. Nincs vissza út. Pedig mostanra már tudom, hogy költözhetett volna szívembe nyugalom. Ha csak egyszer is kimondtam volna, hogy szeretem, most nem feléd tárnám ki karom végtelen éj. Talán gyötrődve vártam, hogy szeressék, hogy hiányozzon valakinek és keressék, mélységes magányából kiragadtassák. S, mit tettem én? Hallgattam, mint értelem a felhasított koponyában, didergő lélek a csigaházban, s szenvedtem a viszonzatlan szerelemtől. Én voltam az, aki félt a tettől, s toporogtam a vágyamon egyhelyben, ahelyett, hogy ajándékba adtam volna magam csak egy percre, csak egy napra, a holnapra nem gondolva... Teremtőm! Nem voltam képes erre az egyszerű, emberi mozdulatra...

Rubekka

Utánam nem marad semmi, ezért akarok én is semmivé lenni, a mozdulatlan árban. Egyedül maradtam – mint a feltámadott – a keserű világban. Szisszenés volt az életem, nem több. Fa voltam a pusztaságban, gyümölcsöt nem termő, haszontalanul gyökeret eresztő. Gyereket akartam... Tízet... Százat... De meddő vagyok, s nincs rá magyarázat. Nem tagadtam meg az ölelést soha parancsolómtól, mert szerettem, s szerelmében magamat is, a leendő anyát, kivé nem lettem. Az áldásért mit meg nem tettem: kuruzslók füveivel kentem köldököm, s a várakozás lett egyetlen örömöm. „Óráként szerelemben öltözöm, ha kell.” Ígértem uramnak, de virág nem nyílt a forró éjszakában. Ölemben a semmi tátogott éhesen, amitől enni, aludni sem tudtam, csak énekeltem, ringatót dúdoltam láthatatlan magzatomnak: „véremmel itatlak, nyálammal mosdatlak, hússal etetlek, szívemmel takarlak...” Ölem nem vált élet-forrássá, s mint a galambok szárnya repdesett bennem a megállíthatatlan zokogás. És új asszonyok kerültek helyemre, s gyerekeket szültek rendre... Az irigység karma, lelkem haldoklása kergetett ide, hol megnyugvást talál e meddő test, a halálos csobbanásban...

Eliparadzsa

Olyan pici vagyok, mint a megrágott búzamag a földben, s mint csillagszem hunyorgása az éjben. Ezért keresett az én kedvesem kacagó fekete-fenyőket, szenvedélyesen ölelő, sima szájú szeretőket, kik hajnalban köddé válva elpárologtak, s harmatnyi emlékké sem olvadtak az ő szívében. De bennem naponta megvakultak a fénybe vágyó szerelem-madarak. Gyűlölöm, hogy szeretem! Gyűlölöm, hogy gyűlölöm! Eszemet vette a féltékenység, ez a tüskés lombok közt vajdó macskaszemű érzés, ami saját hangomon beszél: „csúnya vagy, nincs remény...” Pedig ölelnie kellene... Engem kellene ölelnie, mert úgy szeretem, mint vándor a csillagos eget. Jaj, elemészt a vágy, hogy arcát arcom fölött lássam, hogy úgy boruljon rám utoljára, mint bűnösre a végső bűnbocsánat. Meghalni könnyű nélküle, élni nehéz, mert nem oltja el véghetetlen lángom, amitől most a halál gyulladozik...

Doláta

Felrémlő gondolat vagyok, kámeaszínű emlék, eldobott kavics suhanás. Madártoll vagyok, tengerillat, életrefeszített igazgyöngy színezüstje, haldokló agyvelőben zúgó csend, arctalan szigorú rend, csillagformára gyűrt napsugár, titkos éjszakák kövülete, iszonyat

sarka, felülete. Szerelem hamis tanúja vagyok, boldogság elől rejtőző futóhomok, őseim lábnyoma, fájdalomban préselődő viola, viaszfehér félelem, görnyedő hát súlya, barka-harmat, vasderes színű holtág, közeli messzeség. (Rajtam fut keresztül az ég?) Bűnös és bűntelen vagyok, ünnepi gyertya ami nem ragyog. Lelketlenek lelke vagyok, teremtmény lehelete, vagy isteni címer állat, szeplős sorsvonal tenyereden, úttalan út, egy korty végtelen, önmaga valóságát meglátni képtelen. Bolond vagyok, hasznossá lenni akaró felesleges gyom, napégés feketeszembogárban, lassított mozdulat szerelem robbanásban, arcodat felhasító csattanás, láthatatlan zuhanás, kezdet szorító feltámadás! Ha meghalok, mindent tudni fogok arról, hogy ki vagyok. Emlékeztessetek erre majd, bálványarcú csillagok...

Mürdzsilka

Pillangó szárnyakból varrt halotti leplet terítettem arcára. Könnyekkel mostam le testét, s próbáltam csókokkal életre ébreszteni. De mint énekkel a napot, nem lehet, se halott szemében földi fényt keresni, s nem lehet hegyomlás alatt élve levegőt venni, halott gyermek születését meg nem történné tenni. Fájdalmam hömpölyög mint a tenger. Itt az életem. Megyek. Vedd el...

EMLÉKNAPOK – VILÁGNAPOK

Manapság egyre több hazai és nemzetközi szervezet igyekszik az esztendő egy napját saját törekvéseinek szolgálatába állítani. Ugy gondolják – és sajnos nem is teljesen alaptalanul –, hogy ilyenkor, legalább egy napra sikerül fontos céljaik, tevékenységük vagy az általuk képviselni szánt érdekek felé terelni a közfigyelmet. Hasznos dolog figyelmesen áttekinteni a következő összeállítást, mert ötleteket adhat saját rendezvényekre, a kapcsolatok építésére (külső előadók meghívására, köszönő vagy probléma-feltáró levelek megírására, kitüntetésekre való felterjesztésekre, elismerések átadására, kapcsolódó események szervezésére) is. Mivel a sajtó egyik sajátossága, hogy az adott évnapok környékén nagy számban ad helyt az emlékező, vagy figyelmeztető, az emléknaphoz kapcsolódó cikkeknek, kellő körültekintéssel és jó időben az adott témákhoz köthető sajtóanyagok elkészítésével és sajtótájékoztatók szervezésével jelentősen megnövelhető a roma szervezetek sajtónyilvánossága. (Ráadásul az ezekhez szükséges hírverés anyagi terhei is megoszlanak, illetve a partnerre, partnerekre hárulhatnak.) Megtalálva a különböző – jó anyagi kondíciókkal rendelkező – kormányzati, vagy civil szervezeti ünnepszervezőket, a céljaiknak megfelelő kiegészítő, vagy közös rendezvényekhez új anyagi források is megnyílhatnak.

Nemcsak a pénztárcák, a szívek is könnyebben megnyithatók. Néhány elismerő sor a dráma napján a roma származású színpadi szerzőnek, a színházak világnapján a roma színjátszóknak, színtársulatoknak, a zene világnapján a környék cigány muzikusainak, a labdarúgás napján a helyi csapat egyetlen cigány tagjának, a közoktatás napján a roma pedagógusnak egyaránt a testvéri odafigyelést jelenti, s további erőfeszítésekre, származásuk büszke vállalására készítheti őket.

Az asztmával, a stómával, vagy más betegségekkel együtt élni kényszerülő cigány nők és férfiak számára sokat jelenthet, ha a szervezők részéről a világnapokra összegyűjtött gyógyszer és gyógyászati segédanyagok, valamint a különféle kedvezmények hozzájuk is eljuthatnak. Amennyiben kéréseik mögé egy roma szervezet is felsorakozik, nemcsak esélyeik nőhetnek meg, de a közreműködő közösség tekintélye is.

Barátokat, szövetségeseiket, harcostársakat teremthetünk. Érdemes tehát tisztában lenni az esztendő valamennyi jeles emléknapijával.

NOVEMBER 2.

– Halottak napja

(a Kru. 10. században, egy krimi kolostorból indult mozgalom, amely általánosan elterjedt az egész keresztény világban. Az elhunyt családtagokról, barátokról történő megemlékezés a katolikus eseményrendben a Mindenszenteket követő napon rögzült.)

NOVEMBER 3.

– A magyar tudomány napja

(Kormányrendelet alapján 1997-től ünneplik azon a napon, amelyen 1825-ben Széchenyi felajánlotta egész éves jövedelmét a tudományos akadémia létrehozására.)

NOVEMBER 7.

– A közjegyzők napja

(Egészen friss nyugat-európai kezdeményezés a jogszolgáltatás e szereplőinek megünneplésére.)

NOVEMBER 8.

– Városrendezési világnap

(1949-től emlékeztetnek vele a tudatosan tervezett, élhető, építészeti, közlekedési, zöldvezetési és kommunális ellátottságát tekintve is megfelelő települések létrehozásának fontosságára.)

NOVEMBER 10.

– Nemzetközi ifjúsági világnap

(A Demokratikus Ifjúsági Világszövetség 1945-ös megalakulásának évfordulóját hirdette meg erre a célra.)

NOVEMBER 12.

– Minőségügyi világnap

(Az EOQ, az Európai Minőségügyi Szervezet kezdeményezésére 1989-től rendezik meg.)

– A Szociális Munka Napja

(Nemzetközi szociális akciónap, melyet 1997-től a Szociális Munkások Nemzetközi Szövetsége, az IFSW határozata alapján tartanak meg világszerte.)

NOVEMBER 14.

– Diabetes világnap

(A cukorbetegség egyik világnapja. Frederick Banting, az inzulin felfedezéséért Nobel-díjat nyert tudós születésnapját mindenütt megünneplik a cukorbetegeket tömörítő szervezetek.)

NOVEMBER 16.

– A tolerancia világnapja

(Néhány éves kezdeményezés, Magyarország még nem csatlakozott hozzá.)

NOVEMBER 17.

– Nemzetközi drámanap

(1939-től ünneplik ezen a napon a színházi szerzőket a nemzetközi írószervezet, a Pen Club javaslatára.)

– Budapest ünnepnapja

(Óbuda, Buda és Pest 1873-ban e napon végbement egyesülése emlékére.)

– **Füstmentes világnap**

(A WHO két másik nap - április 7. és május 31. – mellett ezt nevezte ki a dohányzás ártalmait és a légszennyezés veszélyeit ismertetésének, a dohányzástól történő leszokás ösztönzésének időpontjává.)

NOVEMBER 20.

– **Az ifjú zenebarátok napja**

(1968-tól az Ifjú Zenebarátok Nemzetközi Szövetsége terjesztette el. E napon komolyzenei rendezvényekkel igyekeznek népszerűsíteni a fiatal zenei tehetségeket.)

– **A gyermekek jogainak napja**

(Az ENSZ 1989-ben fogadta el a Gyermekjogi egyezményt. Magyarországon 1997-től emlékeznek meg róla.)

NOVEMBER 21.

– **Szervusz világnap (Hello Day)**

(Amerikai civil kezdeményezés, amely 1973-tól terjed. Lényege, hogy e napon legalább tíz ismeretlen embernek köszönjünk szívélyesen, s ha lehet, elegyedjünk szóba velük. Tulajdonképpen a nagyvárosi elidegenedés elleni akciónapnak szánják.)

– **A televíziózás napja**

(Az ENSZ kulturális szervezete, az UNICEF kezdeményezése.)

NOVEMBER HARMADIK HETE

– **A magyar népdal és népköltészet hete**

NOVEMBER 22.

– **A magyar közoktatás napja**

(A Pedagógusok Szakszervezete kezdeményezte a magyar közoktatás helyzetének, gondjainak bemutatására, valószínű helyzetének megismertetésére. 1991-től rendezik meg.)

NOVEMBER 25.

– **A magyar labdarúgás napja**

(A Magyar Labdarúgók Szövetsége kezdeményezésére 1993-tól ünneplik az 1953-as, az angol válogatott felett aratott 6:3-as győzelem, az évszázad mérkőzése emlékére.)

NOVEMBER 27.

– **Véradók napja**

(A Magyar Vöröskereszt javaslatára vezették be, s 1988-tól e napon ünneplik az önkéntes véradókat, s emlékeznek meg a vérellátó szolgálatok felelősségteljes munkájáról.)

DECEMBER 3.

– **A fogyatékkal élő emberek világnapja**

(Az ENSZ 1993 októberében hozott határozata alapján tartják meg világszerte.)

DECEMBER 1.

– **Az AIDS elleni küzdelem világnapja**

(Az egészségügyi világszervezet a WHO vezette be, s 1988-tól emlékeznek meg e napon az egyelőre halálos kór áldozatairól, s a megelőzéséért, leküzdéséért vívott küzdelem szereplőiről.)

– **A békéért bebörtönzöttek napja**

(A világ békeszervezetei e napon nemzetközi tiltakozó akciót folytatnak minden igazságtalanul bebörtönzött békeharcos szabadon bocsátásáért.)

– **A rádiózás napja Magyarországon**

(A magyarországi rádiózás kezdetére, az 1925-ben e napon sugárzott első hazai rádióadásra emlékezve, a rádiós műsorkészítők, szerkesztők, riporterek és más stúdiómunkások köszöntésére szolgáló emléknap.)

DECEMBER 4.

– **Nemzetközi bányásznapi**

(Szt. Borbála, a bányászok és tüzérek védőszentje napjára időzített emlékeztető nap.)

DECEMBER 7.

– **A polgári repülés napja**

(Egy ENSZ határozat rendelkezett róla.)

DECEMBER 9.

– **A labdarúgás világnapja**

(A Nemzetközi Labdarúgó Szövetség, a FIFA vezette be, 1995-ben.)

DECEMBER 10.

– **Az emberi jogok napja**

(Az 1948-ban elfogadott emberjogi ENSZ nyilatkozat emlékére 1950-től megtartott akciónap, amelyen az emberjogi aktivistákat ünneplik, illetve az emberi jogok sérelmének orvoslását követelik.)

DECEMBER 11.

– **Az asztmabetegek világnapja**

(Magyarország először 1998-ban csatlakozott a megemlékezésekhez.)

DECEMBER 16.

– **A magyar kórusok napja**

(Kodály Zoltán születésnapjára emlékezve, 1991-től ünneplik.)

DECEMBER 18.

– **A kisebbségek napja**

(Kormányhatározat alapján, 1995-től e napon emlékeznek meg a Magyarországon élő nemzeti és etnikai kisebbségekről, de a határon túl, kisebbségi sorban élő magyar nemzetiségiekről is.)

DECEMBER 21.

– **A demokratikus Magyarország ünnepe**

(Az 1944-ben e napon összeült Ideiglenes Nemzetgyűlésre emlékezve a rendszerváltást megelőző és követő években fontos emléknapként számon tartott esemény az utóbbi években mintha feledésbe menne. A hazai demokrácia emlékének, s fontos figyelmeztetőnek szánták.)

Összeállította: Hegedűs Sándor

ZENE

Egy sima, egy fordított

Egy sima, egy fordított a címe *Oláh Ibolya* debütáló lemezének. A Megasztár vetélkedő második helyezettjét nem kell bemutatni, megismerhettük a sorozat alatt, sőt azután is szolgálták hírekkel a pletykalapok. Minket azonban az éneke, az előadásmódja, az az isteni őstehetség érdekel, amely az CD-n is megnyilvánul, az a karcos, rekedtes, crős hang, amely oly sok érzelmet tud kifejezni. A korongon egymást követik sorra a *Novák Péter* – (zenész, énekes, táncos, színész) és *Presser Gábor* – szerzemények – ez is mutatja, hogy Ibolyának nem kis nevek segítettek a lemez létrejöttében. Maga a nyitószám, a *Nem kell is már* egy olyan dallamos, sodró, igazi punk-rock szerzemény, amelyhez kiválóan illik Ibolya hangja. Az LGT nagy sikere volt a *Mi lesz velem*, amely itt újrhangszerelt, újraértelmezett változatban szerepel, majd egy lassú dal következik a sorban (*Csak egy perc*), melyben Ibolya „kibonthatja” a hangját. Szintén LGT-siker volt az *Embertelen dal*, amelynek egy nagyon izgalmas, klarinétos, cimbalmos, időnként a klezmer

zenét idéző feldolgozását kapjuk. Keményen dübörög a középtempós *Most*, majd ismét egy korábbi Presser-dal, a Zorán énekelte *A szerelemnek múltja kell* jön sorra, tangós vonósokkal, tubával kísért átiratban. Dögös, a lábakat mozgásba hozó boogie a *Papa, ha félsz*, míg a *Majd elfűjja a szél* egy ironikus duett Novák Péterrel, reagge ritmusban, amelyben a Beszho drom is közreműködik fúvósokon. A *Találj már rám* bensőséges szám, míg rockos, ritmusos felvétellel az *Ördögöd* van. Vallomásos, szép dal *A lélek katonái*, a *Jó estét, nyár, jó estét, szerelem* pedig egy sanzon a Presser-szerzemények közül. Bónuszként szerepel a Megasztárban is már lélegzetelállító hatást kiváltó Máté Péter-dal, a *Hazám*, mely méltó befejezése a CD-nek. Ibolya lemeze frenetikus hatású, s biztos, hogy lesz folytatása, mivel a kiadónál öt évre írt alá szerződést, három albumra.

Baranyi György
Új Néplap

EGÉSZSÉG

Minden cseppje egészség

GYÓGYHATÁSÚ MÉZ
Az ókori egyiptomiak sebkegészként használták, a méhpempő drága kozmetikumnak és frissítőszernek számított.

Alkalmazhatjuk külsőleg vagy belsőleg, szinte minden bajra gyógyírt jelent a méz. Ha napi étrendünk részeként fogyasztjuk, valószínűleg elkerülnek majd a betegségek. Ráadásul a méz ínycsiklandozóan finom! Már az ókorban is tudták az emberek, milyen egészséges a méz. Az egyiptomiak mézkenőccsel ápolták a sebeiket, a méhpempő pedig drága kozmetikumnak, testi-szellemi frissítőszernek számított. A középkori kolostorokban is foglalkoztak mézkészítéssel. Hazánk kedvező éghajlatának és a honi növényvilágnak köszönhetően számos fajtamézet állítanak elő a magyar méhészek. A virágokból összegyűjtött nektárt a mézelő méh a kasha szállítja, ahol társai mézzé alakítják. Viasszal hermetikusan lezárt méhsejtekben tárolják, később ezekből a lépekből vonják ki a méhészek a kész any-

got. Több eljárás létezik a méz kinyerésére. Választhatják a lép melegítését és kicsorgatását, sajtolását vagy kipergetését. A méz általában rövid ideig marad folyékony, hamar sűrűsödni kezd. A kristályosodás természetes folyamat, a termelők mégis igyekeznek kiküszöbölni. Ehhez azonban pasztörizálásra (hirtelen hevítésre és lehűtésre) van szükség, viszont eközben számos hasznos anyag elvész a mézből. Ne fogjuk hát fel hibának a méz ikrásodását, egyszerűen óvatosan melegítsük fel 40-50 fokra, hogy ismét cseppfolyóssá váljon. Száraz, hűvös helyen tároljuk, és igyekezzünk számára egyenletes hőmérsékletet biztosítani, akkor nagyon hosszú ideig megőrzi jó minőségét. Naponta két-három kiskanálnyi méz elfogyasztása segíti egészségünk megőrzését. Magas ásványianyag-, nyomelem- és vitamintartalma az egész szervezetre jótékony hatással van. Gyorsítja a lábadózást, növeli a teljesítőképességet. Erősíti az ideg- és az

immunrendszert, serkenti az emésztést és a segíti a szervezet megrejuvenitását. Nemcsak a méz tartalmaz rendkívül értékes tápanyagokat, hanem a virágpor, a méhpempő és a propolisz is. A virágpor 30 grammja fedezi a felnőtt ember napi fehérjeszükségletét. Csaknem az összes B-vitamint tartalmazza a méhpempő, amelynek értékes anyaga gyorsan bomlik, ezért a begyűjtés után fénytől és levegőtől óvni kell. Méhszú vagy propolisz néven ismert a méhek tömítő- és ragasztóanyaga, amelyet a növények ragadós váladékából gyűjtenek össze. A sárgásbarnás, gyantaszerű anyagból alkoholos tinktúra és kenőcs készül.

Kóstolja meg!

AKÁCMÉZ Íze kellemesen lágy, remekül lehet vele ételt, italt édesíteni. Sokáig folyékony marad. Fertőtlenítő hatású, köhögés ellen ajánlott.

GESZTENYEMÉZ Különböző ízű az inycenek nagyon nagyra értékeli. Ásványi-

anyag-tartalma igen magas, színe sárgásbarna. Rendszeres fogyasztása akadályozza a trombózis kialakulását.

HÁRSMÉZ Pikáns íze nemcsak édesíti, hanem ráadásul fűszerezi is az ételt-italt. Állaga gyakran kristályos. Hőghurutra és lázas betegségek enyhítésére kiválóan alkalmas.

NAPRAFORGÓMÉZ Aranysárga, idővel sötétebbé váló mézfajta. Lágy, gyorsan krémesedik, a benne lévő sok szőlőcukor miatt hamar szétválik a folyékony és a kristályos rész.

REPCÉMÉZ Sárga, könnyen sűrűsödő mézfajta, amely kikristályosodva majdnem fehér színűvé változik. Nem túl savas, ezért a gyomorsavtúltengés remek ellen-szere.

TAVASZI VIRÁGMÉZ Többnyire vadmeggy-, galagonya-, vadrózsa és akácvirág finom, szemeses együtteséből áll. Világos színe kellemes illattal és kitűnő aromával párosul.

Kocsis Tímea

Antidiszkriminációs Ügyfélszolgálati Hálózat

A hálózatban részt vevő ügyvédek

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Dr. Kiss Éva
3527 Miskolc,
Széchenyi út 35.
Tel: 06 (46) 354-811

Dr. Főnyedi Béla
3980 Sátoraljaújhely,
Kossuth tér 5.
Tel: 06 (47) 322-955

Bács-Kiskun megye

Dr. Sente Zsolt
6400 Kiskunhalas, Tó u. 36.
Tel: 06 (77) 428-064, 423-612
Fax: 06 (77) 428-064

Baranya megye

Dr. Olt György
7700 Mohács, Kossuth u. 51.
Tel: 06 (69) 510-315

Békés megye

Dr. Lipták András
5540 Szarvas.
Arató Pál u. 1/1.
Tel: 06 (66) 216-004

Csongrád megye

Dr. Simonné
Dr. Báron Zsuzsanna
6930 Makó,
Kálvária u. 94.
Tel: 06 (62) 219-015

Fejér megye

Dr. Dobai Lajos
8000 Székesfehérvár,
Börgyár út 2.
Tel: 06 (22) 313-463

Győr-Moson-Sopron megye

Dr. Karcagi-Mészáros Zsolt
9023 Győr, Hunyadi u. 13.
Tel./Fax: 06 (96) 442-968

Heves megye

Dr. Keindlné
Dr. Patyi Zsuzsanna
3360 Heves, Arany J. út 15.
Tel: 06 (36) 545-155

Hajdú-Bihar megye

Dr. Czakó Marianna
4031 Debrecen,
Kishegyesi út 38. fsz.
Tel: 06 (52) 541-657, 541-658
Mobil: 06-20/384-3853

Komárom-Esztergom megye

Dr. Kiss Juhász István
2800 Tatabánya,
Ságvári E. u. 15.
Tel: 06 (34) 323-185

Pest megye

Dr. Lázók Tibor
Dr. Várhelyi W. Péter
Budapest VII. ker.
Dohány u. 76. (OCÖ)
Tel.: 06-1-322-8903/115 mellék

Dr. Molnár Iván
2740 Abony,
Kossuth tér 1.

Tel: 06 (53) 360-135,
360-136/106 mellék
Fax: 06 (53) 360-064

Somogy megye

Dr. Kócsó József
7400 Kaposvár,
Szent Imre u. 14. 1/8.
Tel: 06 (82) 413-906

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Dr. Lőkös Eleonóra
4400 Nyíregyháza,
Hősök tere 9.
Tel: 06 (42) 407-468

Dr. Ferenczy Róbert
4600 Kisvárd,
Temesvári út 6.
Tel: 06 (45) 416-105

Jász-Nagykun-Szolnok megye

Dr. Fancsali Ágnes
5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Tel: 06 (56) 420-110

Tolna megye

Dr. Sümegi Helga
7090 Tamási, Rácvölgy 7.
Tel: 06 (74) 474-977
Fax: 06 (74) 570-110

Nógrád megye

Dr. Farkas Imre
2660 Balassagyarmat,
Rákóczi fejedelem u. 18.
Tel: 06 (35) 505-995
Fax: 06 (35) 300-782

Veszprém megye

Dr. Harcos Gábor
8200 Veszprém,
Szabadság tér 15.
Tel: 06 (88) 329-489

Zala megye

Dr. Németh Györgyi
8800 Nagykanizsa
Teleki u. 14.
Tel: 06 (93) 312-749

Vas megye

Dr. Kabay Gábor
9700 Szombathely,
Óperint u. 1.

A Esélyegyenlőségi Kormányhivatal Roma Integrációs Igazgatósága pályázatot hirdet a hátrányos helyzetű önkormányzatok, cigány kisebbségi önkormányzatok, roma civil szervezetek részére a pályázati kapacitások bővítésére.

Kiíró szerv

**ESÉLYEGYENLŐSÉGI KORMÁNYHIVATAL
– Roma Integrációs Igazgatóság**

Határidő: 2004. november 30.

Összeg: max. 2 millió Ft.

Pályázók köre:

- cigány kisebbségi önkormányzatok
- Magyarországon hivatalosan bejegyzett társadalmi szervezetek, alapítványok (amelyek alapító okiratában szerepel a roma/cigány közösség társadalmi integrációja érdekében végzett tevékenység)
- települési önkormányzatok

Előnyben részesülnek azok az önkormányzatok, illetve szervezetek, amelyek a 7/2003. (I.14.), a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések jegyzékéről szóló kormányrendeletben megnevezett településeken, vagy a 64/2004.(IV.15.) Korm. rendeletben megvalósítani

Pályázni önállóan vagy konzorciumban lehet.

Települési önkormányzatok kizárólag konzorciumban pályázhatnak, aminek tagja a településen működő cigány kisebbségi önkormányzat vagy civil szervezet (amelyek alapító okiratában szerepel a roma/cigány közösség társadalmi integrációja érdekében végzett tevékenység). A támogatás elbírálásakor előnyt élveznek azok a pályázatok, melyeket konzorciumok nyújtottak be.

Összefoglaló

Az Esélyegyenlőségi Kormányhivatal Roma Integrációs Igazgatósága pályázatot hirdet a **hátrányos helyzetű önkormányzatok, cigány kisebbségi önkormányzatok, roma civil szervezetek részére a pályázati kapacitások bővítésére.**

A támogatás célja:

Magyarország, Európai Unióhoz való csatlakozásával olyan lehetőségek és források nyíltak meg, melyek révén a jelenleg elnyomott gazdasági és társadalmi helyzetben lévő roma társadalom tagjai is esélyt kaphatnak a jobb életre, hiszen az általánosan megfogalmazott fejlesztési célok a társadalmi rétegre kiemelten vonatkoztathatók. Mindezek mellett ismernünk kell a valóságot mely szerint ma a roma kisebbség 60%-a vidéken él, olyan falvakban és zsáktelepüléseken, ahol a jelen társadalmi és gazdasági helyzetből való kitörés lehetősége rendkívül leszűkült. Sem a fejlesztések, sem a képzések nem érik el csekét a településeket, az itt élő emberek esélyei sokkal alacsonyabbak, mint a nagyobb, kedvezőbb társadalmi és gazdasági háttérrel ren-

delkező településeken élő, hasonló képességekkel rendelkező állampolgároké. Az esélyek tehát különbözőek, a problémák viszont hasonlóak. A változások elősegítésének egyik eszköze lehet az elmaradott, hátrányos helyzetű települések bevonása a fejlesztések fő áramába.

Speciális feltételek

A pályázónak vállalnia kell, hogy a támogatási összegből, a támogatási időszak végéig elkészít egy komplex pályázati anyagot, ami a Strukturális Alapok kiírásainak valamelyikére beadható, és az elkészített pályázatot a projekt időszak végéig, szakértői vizsgálatra az Esélyegyenlőségi Kormányhivatal Roma Integrációs Igazgatóságára eljuttatja. A támogatási összeg felhasználható valamennyi operatív program (HEFOP, ROP, AVOP, GVOP, KIOP) pályázati kiírására.

A pályázat leírása

Konkrét célkitűzések:

- A romák társadalmi és gazdasági körülményeinek, valamint életminőségük javítását célzó a Strukturális Alapokból finanszírozott projektek számának emelkedése a romák által sűrűn lakott térségekben.
- A Cigány Kisebbségi Önkormányzatok valamint civil szervezetek pályázatírási tevékenységének elősegítése szakértők és projekt menedzserek támogatásával.
- Az elmaradott, romák által sűrűn lakott térségek fejlesztése.
- Az állampolgári jogon járó közszolgáltatásokhoz való szélesebb körű hozzáférés biztosítása, különös tekintettel az elmaradott területeken élő roma lakosságra.
- A helyi társadalom roma és nem roma szereplői közötti párbeszéd és együttműködés elősegítése.
- A partnerség elvének kiterjesztése a helyi társadalom roma és nem roma szereplői között.

A program célkitűzése, hogy támogatást nyújtson olyan projektek lebonyolításához, amelyek:

- Helyi igényeken alapulva, helyi erőforrások bevonásával valósulnak meg.
- Ösztönzik az együttműködést a fejlődési folyamatot támogató kulcsszereplőkkel – helyi, regionális és országos szinten – A civil szervezetek aktív együttműködésén alapulnak az állami, önkormányzati és az üzleti szektor szereplőivel a hátrányos helyzetű társadalmi csoportokat érintő közérdekű kérdések közös megoldásában.

A támogatásban részesíthető tevékenységek:

A támogatás segítséget szeretne nyújtani a halmozottan hátrányos helyzetű régiókban lebonyolítandó, a Strukturális Alapok valamelyikéből finanszírozott projektek előkészítéséhez. Ennek megfelelően az alábbi tevékenységek részesíthetők támogatásban:

- A tervezett tevékenységhez szükséges helyi szintű szükséglet- és igényfelmérés

- Az Irányító Hatóságokkal és a Közreműködő szervezetekkel a projektek megvalósításához kapcsolódó kommunikáció hatékonyabbá tétele
- A projektek tesztelése, megvalósíthatóságának vizsgálata: A projektek megvalósításához, pénzügyi tervezéséhez valamint ellenőrzésükhöz szakember igénybevétele
- A pályázati rendszerekben való részvétel, a pályázatírás technikai és személyi feltételeinek megteremtése (a támogatási összeg maximum 20 százalékáig elszámolható pályázatírási díj)
- Munkaértekezletek és szemináriumok rendezése: Kerekasztal találkozók szervezése
- Projekthez kapcsolódó belföldi tanulmányutak szervezése
- Konzorciumok létrehozása
- Különböző, a projekthez szorosan kapcsolódó képzéseken, tréningeken való részvétel
- A projekthez szorosan kapcsolódó beszerzések – különös tekintettel számítástechnikai, irodatechnikai eszközök beszerzése (ennek értéke nem haladhatja meg a támogatási összeg 20 százalékát)

Nem támogatható tevékenységek:

- kutatási programok- tudományos képzési programok
- működési költség- intézményi eszköztámogatások (a tevékenységhez nem kapcsolódó beszerzések)
- ösztöndíjak
- beruházások
- ingatlan vásárlás

A pályázattal elnyerhető támogatás

1. A támogatás formája: vissza nem térítendő támogatás
2. A pályázati felhívás meghirdetésének időpontjától rendelkezésre álló keretösszeg: 50.000.000 Ft, azaz ötvenmillió forint
3. A támogatási összeg felső határa: 2.000.000 Ft, azaz kétfélmillió forint

A támogatás 25 százaléka előlegként vehető igénybe, abban az esetben, ha a pályázó az előleg igénybe vétele nélkül nem tudja elkezdni a programot és erről a pályázatban nyilatkozik. A támogatás többi része az előleg összegével történő elszámolással együtt benyújtott, legalább összesen 250 000 forintról szóló részszámlákkal, vagy a projekt teljes befejezését követően benyújtott beszámolóhoz és végelszámoláshoz csatolt számlák alapján igényelhető. Részszámlák benyújtása esetén az igénylést rövid előrehaladási tájékoztatóval kell alátámasztani.

A pályázati projekt időtartama

A támogatott projektek maximális időtartama: 4 hónap

A projektek időszakának tervezésénél figyelembe kell venni, hogy a támogatási szerződés megkötésére előreláthatóan 2005. január közepén kerül sor, így a programok kezdetének legkorábbi időpontja 2005. január vége, a végső beszámoló elkészítésének határideje pedig 2005. június 30.

A támogatás igénylésének és igénybevételének feltételei

A részletes feltételekre az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (X. 30.) Korm. rendelet előírásai az irányadók.

Általános feltételek:

1. A pályázóknak kötelezettséget kell vállalniuk arra, hogy a támogatási szerződésben vállalt kötelezettségeik nem teljesítése esetén, vagy a támogatási szerződéstől való elállás esetén a számára meghatározott támogatási összeget visszafizeti.
2. A pályázónak és a pályázatnak meg kell felelnie a pályázati felhívásban felsorolt jogosultsági kritériumoknak.

Nem támogatható a pályázat:

- Valótlan adatszolgáltatás esetén.
- Amennyiben a pályázó ellen bírósági végrehajtási eljárás van folyamatban.
- Amennyiben a pályázónak esedékessé vált meg nem fizetett köztartozása van, kivéve, ha az adóhatóság számára fizetési könnyítést engedélyezett.

A pályázatok tartalmi és formai követelményei

A pályázati űrlapot magyar nyelven kitöltve, hiánytalanul, a mellékletek csatolásával kell benyújtani.

A pályázat előírt részei:

- pályázati űrlap
- mellékletek (a beadandó mellékletek pontos listáját a pályázati űrlap tartalmazza)

A pályázónak a jelen pályázati kiíráshoz kapcsolódóan **pályázati díjat nem kell fizetnie. A pályázatot egy eredeti és egy, az eredetivel mindenben megegyező másolati példányban kell benyújtani.**

A pályázat benyújtásának módja

1. A pályázatokat magyar nyelven kell benyújtani, két példányban a pályázati űrlapon.
2. A Pályázati Űrlapot az alábbi címen lehet igényelni:
  - az Autonómia Alapítvány weboldalán,
  - az Autonómia Alapítvány irodájában Cím: 1137 Budapest, Pozsonyi út 14. II/9. , Kapcsolattartó személy: Kóródi Miklós, telefon: (06 1) 237-6024, fax: (06 1) 237-6029.
3. **A pályázat benyújtásának határideje: 2004. november 30. (postabélyegző kelte)**

A fenti határidő után beérkezett pályázatokat nem tudják figyelembe venni!

A küldemény elvesztéséért semmiféle kárfelelősséget nem vállalnak!

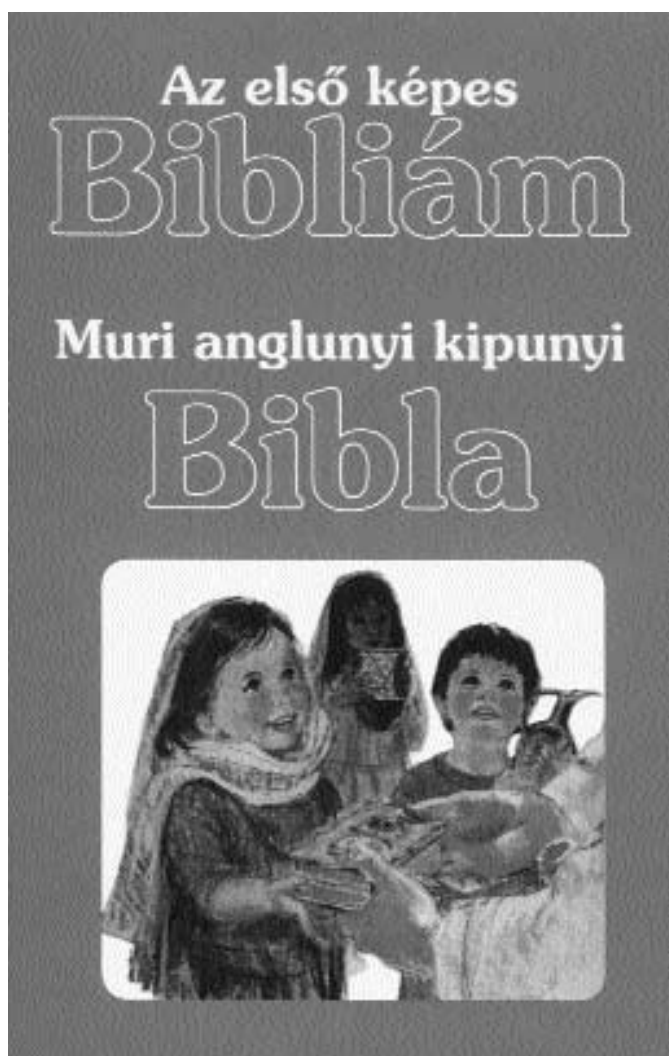
4. **A pályázatokat az alábbi címre kérik postán elküldeni:** Autonómia Alapítvány, 1137 Budapest, Pozsonyi út 14. II/9.

A borítékon kérik feltüntetni:

- A pályázó neve és címe
- „A hátrányos helyzetű önkormányzatok, cigány kisebbségi önkormányzatok, roma civil szervezetek részére a pályázati kapacitások bővítésére”

További információ az alábbi telefonszámon kérhető: (06-1) 237 6020, illetve (06 1) 237-6024-es telefonszámokon.

A Tessedik Sámuel Alapítvány kiadásában jelent meg magyar és első ízben cigány (lovári) nyelven Az első képes Bibliám. A kötet a 125 legkedveltebb bibliai történetet tartalmazza *Kenneth N. Taylor* egyszerű szavaival átfoglalmozva. A történeteket *Richard és Frances Hook* szép rajzai illusztrálják, cigány nyelvre *Choli Daróczi József* fordította. A kiadók remélik, hogy a Képes Biblia hozzájárul ahhoz, hogy a cigány nyelvet minél több gyermek szépen megtanulja és használja, és ezáltal megtanulja a Biblia legszebb, legfontosabb történeteit is.

O Del kerdas e intrego luma.
 Voj kerdas le luludyen thaj le kashten,
 o paji thaj le cherhajan.
 O del kerdas le khames,
 ke te avel khameski raza.
 O kham tatyarel amen, kana ande
 e lashi vrama avral samle.
 Najisisaras tuke Devla,
 Kaj kham si po cheri.
Kon kerdas le khames?

GENESIS 1

Isten teremtette az egész világot.
 Ő teremtette a virágokat és a fákat, a vizet és a csillagokat. Isten teremtette a napot, hogy legyen napfény. A nap melegít minket, ha jó időben kint vagyunk. Köszönjük Neked Isten, hogy nap van az égen.

Ki teremtette a napot?

MÓZES ELSŐ KÖNYVE 1.

Ádám és Éva volt az első férfi és nő. Isten teremtette őket. Nagyon szép lakóhelyet adott nekik, az Éden kertjét, ott boldogok voltak. Isten megteremtette az állatokat is. Mutass rá az elefántra.

Hol van a zebra?

Ki teremtette Ádámot és Évát?

MÓZES ELSŐ KÖNYVE 1-2.

O Adam thaj e Eva sas o angluno murs thaj e anglunyi zhuvlyi. O Del kerdas len. Zurales shukar beshimasko thand das len, ande la Edanaki bar, Kothe baxtale sasle. O Del kerdas vi le pedon. Sikav, kaj si o elefanto.

Kaj si e zebra?

Kon kerdas le Adamos thaj le Eva?

GENESIS 1-2

* * *

Isten mondta Noénak, hogy építsen egy hatalmas csónakot. Ez volt a bárka. Noé fiai segítenek neki. A bárka még nincs a vízen, de hamarosan esni kezd az eső és addig esik szakadatlanul, amíg mindent víz nem borít. Noé és az egész családja biztonságban lesz a bárkában.

Hol lesz Noé és a családja az eső alatt?

MÓZES ELSŐ KÖNYVE 6.

O Del phhendas le Noeoske te kerel ekh baro Pajesko kher. Kadi sas e barka. Le Noeoske shave zhutin penge dadeske. Le pajesko kher inke naj po paji, b apa na Buteste laspe te del o brishind, thaj zhi atunchi Del biagoresko, zhi pune paji na sharavel sogodi. O Noe thaj lesko intrego nyepeto ande pachaet avna Ande e barka.

Kaj avla o Noe thaj lesko nyepeto pune dela o brishind?

GENESIS 6.

L. D. Horoszkóp

2004. november

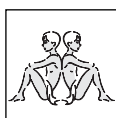
KOS (III. 21.–IV. 20.) –

Elképzelhető, hogy felújítsa egy kapcsolatát, amiről azt hitte, hogy le van zárva. Ez teljesen rendjén való, de lehet, hogy ez a személy csak Önre akarja zúdítni utolsó szerelmi problémáját. Még az az utólagos gyengédség, amit iránta érez sem jelenti, hogy felelősséggel tartozik érte, hogy bizalmasa és vigasztalója legyen.

BIKA (IV. 21.–V. 20.) –

Biztos lehet abban, hogy novemberben lelkiismerettel párosuló önbizalommal, tudatossággal, belső tartással és igényességgel alakítja az életét. Ismeri a határokat és reálsan szembenéz az akadályokkal. Ugyanezt várja el a társától, és az összeütközések révén: szenvedéllyel pozitív irányba alakítja a kapcsolatát...

IKREK (V. 21.–VI. 21.) –

Fennáll a balesetek lehetősége egy korábbi zavaros ügy, zavaros érzései miatt, illetve mert időnként hajlamos túl hevesen cselekedni. A zavardottságán nem segíthet, de le tudna, sőt le kellene lassítania, különösen, ha nem tudja gondolatait teljesen megszervezni. Érdemes lenne egy hétvégét valamilyen gyógyfürdőben eltöltenie, ahol lazíthatna. Egyedül.

RÁK (VI. 22.–VII. 22.) –

Egy ígéretes kezdés után a munka egyre unalmasabbá válik, és rengeteg felesleges telefonbeszélgetést kell lebonyolítania. Ha nézeteltérése van egyik főnökével, jobb ha minél előbb tisztázza

a dolgot. Még az is kiderülhet, hogy ki az aki megpróbálja aláaknázni karrierjét. Magánéletében is legyen körültekintő. Maradjon realista, és ne kíváncson lehetetlen dolgokat.

OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.) –

Bár ösztönei azt súgják, hogy egy bizonyos személy társasága kifejezetten negatív eredménnyel járna, mégis mély vonzódást érezhet iránta. Sajnos jók a megérzései: a konfliktusok izgalma teszi őt ilyen izgatóvá. Viszonyt kezdeni vele hiba lenne! A párkapcsolatban élő Oroszlánok hajlamosak most a szélsőségekre. Beszéljék ki magukból a problémákat, pihenjenek sokat, vagy utazzanak el.

SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.) –

Nagyon közel szeretne kerülni kedveséhez, és keményen dolgozik azon, hogy ezt meg is valósítsa. Elképzelhető, hogy mostanában nem mennek olyan jól a dolgok kettejük között, de most úgy érzi, hogy sokkal könnyebb egymással beszélgetni. Egy új kapcsolat is elkezdődhet a munkahelyén, és lehet, hogy valóban megtalálja lelki társát.

MÉRLEG (IX. 24.–X. 23.) –

Öröme fog telni abban, hogy gondtalan emberekkel beszélgethet. Élvezni fogja azt is, ha gyerekekkel lehet, mert elő fogják hozni Önből a gyermeki énjét. Csináljon valamit, amivel jobban kifejezheti Önmagát. Nagy örömet fogja lelteni benne... Persze egy gyönyörű szerelem is csodát tehet!

SKORPIÓ (X. 24.–XI. 22.) –

Mostanában csak a szerelemre és a szórakozásra koncentrált és ezért egy kicsit bűnösnek is érzi magát. Jól teszi, ha most egy kicsit keményebben dolgozik, bár az élet nem csak erről szól! Összpontosítson a sikerre és fejezze be fontos dolgait. Sok boldogságot kíván minden Skorpió jegyű olvasójának a Lungo Drom Szerkesztősége!

NYILAS (XI. 23.–XII. 21.) –

Az előbbre jutásnak a kulcsa a tehetségben rejlik. De nem árt, ha befolyásos kapcsolatokat szerez. Azt vallja, hogy az eredmények önmagukért beszélnek, de most gondoljon arra, hogy az együttműködés is fontos a sikerhez. A szerelemben ne taktikázzon, mert egyedül marad! Adja önmagát, hiszen így a leg-szeretetre méltóbb!

BAK (XII. 22.–I. 20.) –

Remek kilátásai vannak a pénzszerzésre, főleg a hónap második felében. Ez részben azért van, mert másképpen kezd érezni a pénzt illetően. Rájön arra, hogy alulértékeltte önmagát és sokkal többet ér, mint gondolta! Ez az új hozzáállás azonnal megváltoztatja a pénzügyekkel kapcsolatos gondolatait, és a jövő is sokkal ígéretesebbnek fog mutatkozni. Szerelmi életében eljut arra a pontra, amikor lázadni kezd valami ellen. Lázadása pozitív előnnyé alakít át egy történést. Nem kellene gyakrabban lázadoznia?

VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.) –

Bízzon Önmagában, bízzon intuíciójában. Anyagilag a legvilágosabb okkult látomásaitól függ. Még ha elég konzervatív is a vállalkozása, a győzelem elég nagy lesz! A szerelemben csalódás várható. Figyelmébe ajánlom Rey gondolatait: Ha szerelmünk csökkenni kezd, azt nehezebben valljuk be Önmagunknak, mint a szeretőnknek!

HALAK (II. 20.–III. 20.) –

Legyen óvatos és ne hagyja, hogy a bosszankodás elhatalmasodjék Önön. Próbáljon meg kompromisszumokat kötni: engedjen, ha a bölcsessége és megérzései ezt súgják. Maradjon makulátlan: legyen önzetlen a barátaival szemben. Soha ne feledkezzen meg arról, amit a múltban tanult, meglátja még hasznára válik. Ne legyen átejthető, de legyen megbízható... Aki most Ön körül ólálkodik és szerelmével hitegeti, csalárd, haszonleső és hazug ember. A szerelem vak, Ön le legyen az...

Az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány kiadásában megjelent alábbi kötetek szerkesztőségünk címén megrendelhetőek! (Szolnok, Pf.: 77 5001)

Szécsi Magda: *Fekete fények* 1300,- Ft

Farkas Kálmán: *Mosoly és párbeszéd* 500,- Ft

ÚJ KÖTETEK: Farkas Kálmán: *Ember a viharban* 1500,- Ft

Bokszi és Tulpica: *Cigány népmesék* 2000,- Ft

Felhívás

Bulit, partit, kisebb-nagyobb zenés rendezvényt, jótékonysági estet szervez és nem tudja melyik előadó művészt hívja meg, mert az anyagi lehetőségei szűkösek?

A megoldás **ROMA KOKTÉL SHOW!**

A Roma Kóktél Show várja csinos, fiatal, táncolni, énekelni vágyó tehetséges lányok és fiúk jelentkezését 18–22 éves korig.

Csoda gyerekek, itt a lehetőség! Tehetségesen játszol valamilyen hangszeren, kitűnően táncolsz vagy éneksz és még nem múltál el 8 éves? **Jelentkezz a Roma Kóktél Show-nál.**

Természetesen a Show várja azon vállalkozó, segítőkész emberek jelentkezését is, akik támogatni, segíteni tudnák a Show működését.

*Érdeklődni a következő telefonszámon lehet:
Babai János, 06-20/337-0896*

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve: .....

Címe: .....

Előfizetési díj
egy évre: 1680,- Ft,
fél évre: 840,- Ft,
negyedévre: 420,- Ft

*A megrendelőlapot és az előfizetési díját
a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:*

5001 Szolnok, Pf.: 77

Telefon:

(06) 56/513-592, 513-953, 513-954

*Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.*

LD
„LUNGO DROM”

Felhívás

Súlyosan mozgáskorlátozott emberként született a ma 20 éves, Ózdon élő **ifjú Ganyi Károly**. Küzd betegségeivel, a meg nem értésekkel és állandóan a miértre keresi a választ. De találkozik jó akaratú emberekkel, akik segítenek, próbálják megérteni a fogyatékkal élő emberek világát. Ezt a világot mutatja be, tárja elénk az ózdi szerző „Tolókocsi nem akadály” című művében. Sugallja, hogy az olvasó élje át a szereplők helyzetét, hozzon egy belső döntést. A teljes átélés elősegíti, hogy azonosulni tudjon a mű írójával, így megértse közlésének lényegét. Ifjú Ganyi Károlynak Isteni hite adja ehhez az erőt, mert szereti az embereket, bízik a humánus erejében.

Tisztelt leendő olvasó!

Vegye úgy kezébe ezt a kiadványt, hogy tartalmával pozitívan tudjon azonosulni! Vásárlásával (300,- Ft/db) hozzájárul ahhoz, hogy a fiatalember az eladásokból befolyt összeget életfeltételeinek javítására fordíthassa.

Elérhetőség: Ganyi Károly,
3600 Ózd, Árpád vezér út 19. fsz. 2.
Telefon: 06-48/473-179
E-mail: karesz1984@freemail.hu